

Edukativna slikovnica

Brezarić, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:873599>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad 177/MED/2022

Edukativna slikovnica

Luka Brezarić, 0336028841

Zagreb, rujan 2024. godine

Sveučilište Sjever

Medijski dizajn

Završni rad br. 177/MED/2022

Edukativna slikovnica

Student

Luka Brezarić, 0336028841

Mentor

Antun Franović, doc. art.

Zagreb, rujan 2024. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za umjetničke studije

STUDIJ preddiplomski sveučilišni studij Medijski dizajn

PRISTUPNIK Luka Brezarić

MATIČNI BROJ 0336028841

DATUM 06.09.2022

KOLEGIJ Ilustracija

NASLOV RADA Edukativna slikovnica

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Educational Picture Book

MENTOR Antun Franović

ZVANJE docent umjetnosti

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. izv. prof. Iva-Matija Bitanga, predsjednik povjerenstva
2. doc. art. Antun Franović, mentor
3. doc. art. dr.sc. Mario Periša, član
4. doc. dr.sc. Dean Valdec, zamjenski član
- 5.

Zadatak završnog rada

BROJ 177/MED/2022

OPIS

Ovim završnim radom cilj je testirati efektivnost slikovnice kao edukativnog medija u svrhu popularizacije znanosti i pobuđivanja interesa šire javnosti na temu paleontologije i arheologije. Slikovnica služi kao uvodni pogled u nepoznato kojem je svrha pobuditi želju za otkrivanjem. Praktični dio rada obuhvaćao je izradu digitalnih vizuala, generiranje priče te na kraju produkcija slikovnice u digitalnom i fizičkom obliku.

U radu je potrebno

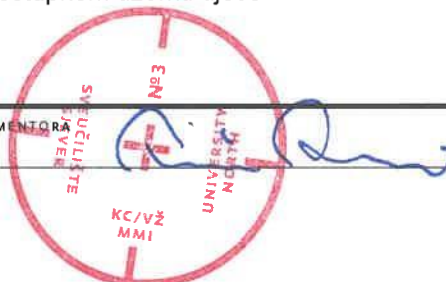
- artikulirati priču i protagoniste
- definirati medij izvedbe završnog rada
- pristupiti razradi medijskog postupka
- kreirati slikovnicu u digitalnom i fizičkom obliku
- analizirati i opisati cilj, ideju i sam postupak izrade završnog rada
- provesti preliminarno testiranje edukativne dimenzije a dostupnom uzorku djece

ZADATAK URUČEN

8.9.2022

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, _____ Luka Brezarić _____ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog _____ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom _____ Edukacijska slikovnica _____ (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

Luka Brezarić

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, _____ Luka Brezarić _____ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog _____ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom _____ Edukacijska slikovnica _____ (upisati naslov) čiji sam autor.

Student/ica:

Luka Brezarić

(vlastoručni potpis)

Predgovor

Tema ovog završnog rada izrada je edukativne slikovnice u suradnji s autoricom teksta i studenticom preddiplomskog studija Geologije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (PMF) u Zagrebu – Natalijom Sudar. Slikovnica je namijenjena djeci od pet do osam godina, a kroz radnju smještenu u pleistocen upoznaje djecu s izazovima i životom u dalekoj prošlosti. Radnja slikovnice prati tri glavna lika: starog *Homo neanderthalensis* Kinga, *Homo sapiens* djevojčicu Linu i mladunče *Ursus spelaeus* (špiljski medvjed) Mimi, koji unatoč razlikama zajedno uče i istražuju drevni svijet oko sebe.

Kroz njihove zgrade i nezgode, djeca se uče važnosti suradnje, međusobnog razumijevanja i suživota s prirodom. Ova priča nije samo zabavna, već ima i snažnu edukativnu komponentu. Cilj je djeci približiti razdoblje pleistocena koji obuhvaća i posljednje ledenog doba te ih upoznati s različitim vrstama ljudi i životinja koje su tada živjele. Kombinacija stvarnih povijesnih činjenica i kreativne priče omogućuje mladim čitateljima da na maštovit način istraže svijet naših predaka.

Proces izrade slikovnice osim konkretnog grafičkog oblikovanja prijeloma i ilustracije uključivao je i detaljno istraživanje paleontoloških i arheoloških podataka kako bi se postigla autentičnost prikaza, a likovi i događaji bili su prilagođeni da budu razumljivi i privlačni dječjem uzrastu. Slikovnica ima za cilj poticati čitanje, razvijati empatiju prema prirodnom svijetu i učiti djecu važnim životnim vrijednostima kroz avanture ovih triju likova

Rad također ispituje efikasnost slikovnice kao edukativnog medija za djecu predškolske i mlađe školske dobi. Ispitivanje se provelo kroz primjenu slikovnice na uzorku djece iz ciljane dobne skupine i koreliranjem rezultata s prethodno objavljenim istraživanjima.

Ovim završnim radom nadam se približiti znanstvene teme njezinim čitateljima na jasan i zabavan način i da možda za nekih 20 godina čujem da su nekom ovu slikovnicu čitali dok je bio dijete.

Sažetak

Edukacija djece izazov je koji svakim danom postaje sve zahtjevniji. U današnje vrijeme trenutne gratifikacije društvenih medija i slabe koncentracije postaje sve teže klasičnim načinima zainteresirati djecu pogotovo kada je u pitanju učenje. Ovaj završni rad opisuje jedno od nastojanja upravo za tu svrhu, Pleistocen je razdoblje prošlosti koje je započelo prije otprilike 1 800 000 godina, a završilo prije otprilike 10 000 i upravo tamo je smještena radnja slikovnice koja je srž po kojoj je ovaj završni rad napisan. Autorica teksta Natalija Sudar svojom pričom o pustolovini neandertalca Kinga, sapienki Lini i mladunčetu špiljskog medvjeda Mimi želi djecu na zabavan način uvesti u taj drevni svijet u kojem su mamuti još pasli travnjake. Sa svojim ilustracijama ja joj pomažem u tom naumu te zajedno kreiramo gotovi proizvod na kojem sam proveo i ispitivanje ciljne skupine s manjim brojem ispitanika koje poznajem iz privatnog života kako bi stekli dojam o efikasnosti slikovnice kao edukativnog sredstva na tom malom uzorku ljudi koji bi nam mogao dati ideju kakve bi ovakav proizvod imao šanse i u većoj nakladi. Ispitivanje je proizvelo pozitivne rezultate te smo uvjereni kako ova slikovnica, za koju se nadamo da je tek prva u serijalu slikovnica ove tematike, ima velike šanse podučiti djecu prošlosti našeg planeta kako bismo u njima pobudili dodatnu znatiželju i želju za učenjem.

Ključne riječi: pleistocen, *Homo neanderthaliensis* neandertalac, *Homo sapiens*, špiljski medvjed, *Ursus spelaeus*, paleontologija, arheologija, mega fauna, ledeno doba, ilustracija, slikovnica, edukacija

Abstract

Educating children is a challenge that becomes increasingly demanding each day. In today's era of instant gratification provided by social media and diminished attention spans, it is becoming more difficult to engage children in traditional learning, especially when it comes to education. This thesis describes an endeavor aimed precisely at addressing this challenge. The Pleistocene is a period in the past that began approximately 1,800,000 years ago and ended about 10,000 years ago, and it is within this era that the story of the picture book, which forms the core of this thesis, is set. The author of the text, Natalija Sudar, uses her story about the adventures of *Homo Neanderthaliensis* King, *Homo Sapiens* Lina, and the *Ursus Spelaeus* cub Mimi to introduce children to this ancient world in a fun and engaging way, where mammoths still grazed the grasslands. With my illustrations, I assist her in this endeavor, and together we create the final product on which I conducted a small-scale target audience survey with a few participants from my personal circles to gauge the picture book's effectiveness as an educational tool. The survey yielded positive results, reinforcing our belief that this picture book, which we hope will be the first in a series on this topic, has strong potential to teach children about the ancient history of our planet, sparking their curiosity and desire to learn more.

Key words: Pleistocene, *Homo neanderthaliensis*, Neanderthal, *Homo sapiens*, cave bear, *Ursus spelaeus*, paleontology, archeology, megafauna, ice age, illustration, picture book, education

Popis korištenih kratica

PMF Prirodoslovno-matematički fakultet
RH Republika Hrvatska
mm milimetar
et.al. i suradnici

Sadržaj

1.	Uvod.....	11
2.	Obrada zadatka.....	13
2.1.	Ideja.....	13
2.2.	Istraživački proces.....	14
2.3.	Pregled protagonista.....	19
2.4.	Vizualna interpretacija teme - likovi.....	20
2.5.	Vizualna interpretacija teme - scena.....	28
2.6.	Neiskorišteni sadržaj i budućnost slikovnice.....	34
3.	Praktična izvedba.....	35
3.1.	Skiciranje.....	35
3.2.	Izrada konačnih ilustracija.....	35
3.3.	Prijelom.....	35
3.4.	Tisak.....	36
3.5.	Testiranje efikasnosti slikovnice na ciljanoj skupini.....	37
4.	Analiza rezultata.....	38
4.1.	Rezultati testiranja slikovnice.....	38
4.1.1.	<i>Odgovori djece</i>	38
4.1.2.	<i>Odgovori odraslih</i>	39
4.2.	Osobni dojam i retrospektivni pogled na slikovnicu kao cjelinu.....	39
5.	Zaključak.....	40
6.	Literatura.....	41

1. Uvod

U vrijeme pisanja ovog završnog rada prevalentnost digitalnih medija je neosporiva. Često radi toga možemo čuti i vidjeti kako neki pojedinci čuvanje svoga djeteta mogu prepustiti nekom nosaču spomenutih medija. Tu se uglavnom radi o davanju djetetu pristup mobitelu ili tabletu s mnogobrojnim aplikacijama i video zapisima ili uključivanju televizije ispred koje će dijete mirno pratiti radnju svojeg omiljenog crtanog filma. Ipak važno je primijetiti jedan tiskani medij koji je i dalje univerzalan u odrastanju, a to je slikovnica. Slikovnica u svojoj formi definirana je mnogobrojnim ilustracijama i sažetoj poruci koja je uglavnom namijenjena djeci. U slučaju da je u dovoljnoj mjeri zaokupila pažnju djeteta, slikovnica može imati značajan utjecaj na interese djeteta koji se po odrastanju mogu preliti i u karijerne odabire pojedinca. Posebno ovdje treba istaknuti slikovnice bazirane na znanosti koje često u svrhu popularizacije znanosti demistificiraju pojedina polja istraživanja kroz pojednostavljenu terminologiju i prateće ilustracije (Cruz, 2024). Jedna od takvih slikovnica je upravo i ova na kojoj je baziran ovaj završni rad – „Nашe pleme“. Naše pleme je slikovnica koja u svoj fokus stavlja naizgled neobičnu kompoziciju glavnih likova koju čine pripadnik vrste *Homo neanderthaliensis*, pripadnica vrste *Homo sapiens* te mladunče *Ursus spelaeus*. Ova kombinacija danas je nemoguća no prije nekoliko desetaka tisuća godina mogli bismo susresti nešto veoma slično (Binford, 1985). Iako danas nema nikakvih dokaza o pripitomljavanju špiljskih medvjeda, vođeni opservacijom ljudskih reakcija na slatka i bespomoćna bića logično je zaključiti kako je barem jednom netko pokušao udomiti i mladunče špiljskog medvjeda, tim više ako se radi o djetetu čiji preživljavalački instinkti još nisu testirani i izbrušeni. Ideje poput navedene bit će sagledane i u okviru radnje slikovnice gdje će odgovor na njih imati stari i iskusni King koji će svojim znanjem služiti kao mentorska figura mladoj Lini dok ona s dječjim čuđenjem uči o svijetu oko sebe. Mimi koja nije antropomorfizirani špiljski medvjed služi kao partner Lini u tom neiskusnom, ali znatiželjnom doživljaju svijeta, ali iz potencijalne perspektive jednog člana ondašnje mega faune ledenog doba. Ovim karakteristikama likova želja je postići subverziju učestalog narativa o tome kako su neandertalci bili sirovi divljaci koji nisu bili u stanju imati ikakvu društvenu strukturu i da su živjeli u konstantnom ratu s novo pridošlom vrstom *Homo sapiens*. (Dediu, 2013).

Ciljevi ovog završnog rada su sljedeći:

- artikulirati priču i protagoniste
- definirati medij izvedbe završnog rada
- pristupiti razradi medijskog postupka
- kreirati slikovnicu u digitalnom i fizičkom obliku
- analizirati i opisati cilj, ideju i sam postupak izrade završnog rada
- provesti preliminarno testiranje edukativne dimenzije na dostupnom uzorku djece

Provedba ciljeva bit će izvršena kroz nekoliko različitih disciplina koje uključuju cijeli niz kreativnih procesa i istraživanja koji su bili potrebni kako bi se što vjernije i zanimljivije prikazalo doba u kojem je radnja smještena. Isto tako bit će objašnjeno zašto sam se baš odlučio za slikovnicu i zašto je digitalno crtana, te koje su prednosti i mane slikovnice u digitalnom i fizičkom obliku te koji je prikladniji za problematiku koja je prikazana u završnom radu.

Veliki problem s kojim se suočavamo danas je činjenica kako djeca nemaju realnu sliku stvarnog života i delikatnosti ekosustava koji nas okružuju. Možemo nagađati što nam budućnost nosi ako se to ne promijeni. Odvojanje od brzih informacija koji digitalni mediji nude u više tradicionalni medij je mogući spas.

Priča slikovnice napisana je od strane studentice Geologije na PMF-u u Zagrebu Natalije Sudar koja za svoje uže područje strukovne specijalizacije odabrala paleontologiju i geologiju kvartara te je u svoje slobodno vrijeme aktivni speleolog Hrvatskog biospeleološkog društva i Speleološkog odsjeka Hrvatskog planinarskog društva Velebit .U ovom radu bit će priložen i njezin opis likova iz znanstvene, ali i pripovjedačke perspektive te će se u njima razjasniti otkuda zapravo dolazi inspiracija za karakteristike likova. Osim prethodnog znanja autorice kao resurs u ovom završnom radu korišteni su razni članci i knjige pronađeni na internetu, a koji se dotiču tema od slikovnice kao edukativnog medija do antropoloških istraživanja u ponašanje naših predaka.

Uz to uzet ćemo primjere iz postojećih slikovnica koje su nastajale za razne potrebe, često promotivne za neke institucije i dotiču se ili istražuju znanstvene i prirodoslovne teme te ih usporediti s ovom slikovnicom.

Praktični dio testiranja slikovnice proveden je na manjoj skupini djece koju osobno poznajem čije sam roditelje također zamolio za povratnu informaciju o samom izgledu slikovnice i tome kolika je vjerojatnost da bi takvo nešto koristili sa svojom djecom.

2. Obrada zadatka

U narednim segmentima proći ćemo kreativni proces i njegovu realizaciju te objasniti kreativne odluke iza pojedinih segmenata rada.

2.1. Ideja

Kao dijete imao sam pregršt slikovnica različitih tematika, ali su me od predškolske dobi posebno počele intrigirati one slikovnice i knjige koje su bazirane na znanosti. Knjige s odgovorima na najčešća dječja pitanja o prirodi i slikovnice o dinosaurima s 3D naočalama preko kojih ti dinosauri „ožive“ u trećoj dimenziji neke su od onih koje sam najčešće listao i rado ih se i danas sjetim i prolistam kada me uhvati nostalgija. Zajedno s tim nostalgичnim sentimentom u meni je ostala i ta djetinja znatiželja i interes za prirodni svijet od njegovih samih početaka pa sve do danas. Tu znatiželju kroz svoj rad se nadam i ja pobuditi u djeci i potaknuti ih da ju zadrže kroz život, te je ovo jedan od prvih pokušaja da to i postignem. Ideja slikovnice kao teme završnog rada potekla je iz razgovora s autoricom njezine priče nakon što smo primjetili da sve više znanstvenih institucija i muzeja ima u svojim suvenirnicama i slikovnice koje su svojom tematikom često vezane uz tu instituciju. Unatoč tome došli smo do zaključka kako nismo primjetili slikovnice koje se bave pleistocenskim sisavcima poput špiljskog medvjeda (*Ursus spelaeus*) ili pak špiljskog lava (*Panthera leo spelaea*) koji su živjeli na prostoru Republike Hrvatske (Brajković et.al., 2007). Isto tako nismo susreli slikovnice koje se bave suživotu različitih vrsta iz roda *Homo* te faune koja ih okružuje, tako da smo odlučili spojiti njezinu strast prema paleontologiji i moje likovno umijeće i izraditi nešto novo. Odabiru slikovnice kao medija provedbe naše ideje pogodovalo je i to da ovo nije prvi put da sam dizajnirao slikovnicu za djecu. Naime prvi put je to bilo u sklopu maturalnog rada u Školi za grafiku, dizajn i medijsku produkciju u Zagrebu, gdje sam bio i autor i ilustrator svoje slikovnice. Iz tog razloga na „Naše pleme“ sam gledao i kao na priliku da retrospektivno sagledam prijašnji rad te iz njega izvučem ono najbolje i prepravim, maknem ili prenamijenim one manje kvalitetne aspekte. Ovo je prilika za poboljšavanje prethodne formule i s obzirom da ovaj put nisam autor, naučim na praktičnom primjeru kako je to surađivati s tekstopiscem čiji tekst ne mogu mijenjati po svojoj zamisli izuzev ponekih sugestija. Ovdje se dakle pojavio zanimljiv izazov spajanja dviju vizija u konkretan i cijelovit finalni proizvod. Kroz rad se uspostavilo kako taj izazov nije ništa previše drukčiji od bilo kojeg drugog posla po narudžbi te se kao i u slučaju izrade loga dizajner odnosno ilustrator treba u određenoj mjeri prilagoditi naručiocu, u ovom slučaju autoru teksta.

2.2. Istraživački proces

U prethodnim poglavljima spomenuli smo kako je radnja priče smiještena u pleistocen. Radi njene popularno-znanstvene radnje bilo je ključno baratati sa točnim i aktualnim činjenicama kako ne bismo djeci odmah u početku slali pogrešne informacije. U ovom poglavlju bit će pojašnjena znanstvena terminologija te kako sam došao do tih podataka i koji je razlog njihovog odabira.

Pleistocen - (grč. *πλεϊστός*: najviši + -cen), starije razdoblje kvartara. Započinje prije približno 1800 000 god., a završava prije približno 10 000 god., kada započinje holocen, razdoblje u kojem živimo danas. Pleistocen obilježava ga smjenjivanje hladnih i toplih klimatskih razdoblja, razvoj čovjeka. U arheološkoj podjeli pleistocen se poklapa s razdobljem paleolitika (<https://www.enciklopedija.hr/clanak/pleistocen>).

Već po ovome možemo primjetiti kako se radi o veoma zanimljivom i diverznom razdoblju u kojem se susreću brojni čimbenici pa se tako i naš trojac likova mogao baš tamo susresti (Carotenuto et.al., 2018).

Za detaljniji uvid u stvaranje likova iskoristit ću znanstveni opis likova koji je priredila autorica priče -Natalija Sudar u kojem opisuje pojedine morfološke karakteristike likova iz znanstvene perspektive.

King je stariji gospodin, prikazan kao tipičan pripadnik vrste *Homo neanderthalensis*. Niskog, krupnog rasta, sa sijedom kosom do ramena i dugom bijelom bradom. Njegovo ime je odabrano u čast Williama Kinga, geologa koji je prvi 1864. godine prepoznao kako kosti pronađene u Dolini Neandertal ne pripadaju *Homo sapiensu*, već njegovom bliskom rođaku, *Homo neanderthalensisu*. (Walker et.al., 2021).

Lina je mala djevojčica, vitkije građe od Kinga, no na prvi pogled veoma slična njemu. Njezine crte lica su manje izražene, a zbog njezine mlade dobi još se ne primjećuju razlike u duljini udova koje bi bile očite u odrasloj dobi. Ime je dobila po Carlu Linnaeusu, švedskom prirodoslovcu koji je zaslužan za razvoj binarne nomenklature u kojoj svaka vrsta nosi dva imena, rod i vrstu. Linnaeus je također zaslužan za opis vrste *Homo sapiens*, kojoj i sami pripadamo (<https://www.britannica.com/topic/Homo-sapiens>).

Mimi je mladunče špiljskog medvjeda (*Ursus spelaeus*), izumrle vrste koja je živjela tijekom pleistocena na području Europe i Azije, uključujući i prostor današnje Republike Hrvatske. Ova vrsta medvjeda izumrla je prije otprilike 24.000 godina, tijekom posljednjeg glacijalnog maksimuma. Naziv "špiljski medvjed" te znanstveni naziv *spelaeus* dolaze od činjenice da su fosili ove vrste uglavnom pronađeni u špiljama, što sugerira da su špiljski medvjedi provodili značajnu količinu svog vremena u špiljama.

Njegov srodnik, koji je nama više poznat, smeđi medvjed (*Ursus arctos*), špilje koristi uglavnom za vrijeme hibernaciju (<https://www.britannica.com/animal/cave-bear>). Novija istraživanja pokazuju da su špiljski medvjedi bili uglavnom biljojedi uz poneku indikaciju da su konzumirali manju količinu mesa i ribe.

Po ovim opisima već sada možemo stvoriti okvirnu sliku kako bi glavni likovi ovdje trebali izgledati. Ono što je bilo ključno nakon čitanja opisa je istražiti prethodne vizualizacije neandertalca i usporediti ih s onima na kojima je prikazan moderan čovjek, kako bismo mogli ustvrditi ključne vizualne distinkcije koje bi se mogle stilizirati i iskoristiti kao prepoznatljivi „simboli“ pojedine vrste. U slučaju neandertalaca imamo veću, izduženiju i rigidniju lubanju te crte lica koje su mnogo izraženije u odnosu na sapiensovu manju lubanju s nježnijim crtama lica (Cohen, 2014).

Slika 2-1 Usporedba neandertalca (lijevo) i sapiensa (desno) uz lubanje članova tih dviju vrsta

Sljedeći na redu bio je odabir ostale faune koja će biti prikazana. Odluka je donesena da se fokusiramo na faunu iz naše neposredne blizine kako bi djecu upoznali sa životinjama koje su hodale po istom tlu kao i oni danas tisućama godina prije njih. Osim špiljskog medvjeda na prostoru današnje RH nađeni su i ostaci brojnih drugih pripadnika izumrle pleistocenske mega faune od kojih među najpoznatije ubrajamo i špiljskog lava (*Panthera leo spelaea*), vunastog nosoroga (*Coelodonta antiquitatis*), špiljsku hijenu (*Crocota crocota spelaea*) i vunastog mamuta (*Mammuthus primigenius*) (Kurten, 2017). Sve od navedenih vrsti su potencijalno atraktivne za obradu kroz slikovnicu, no zbog toga što je i autorici i meni ovo bio prvi pokušaj u kreiranju edukativne slikovnice za djecu odlučili smo smanjiti broj pokrivenih životinjskih vrsta za ovu slikovnicu na tri. Odabrali smo zato uz špiljskog medvjeda, vunastog mamuta te vunastog nosoroga.

Razlog odabira mamuta je taj da je to daleko najpoznatija ledenodobna životinja koja se proteže kroz medije još od doba špiljskih slikarija do svima poznatog animiranog filma 'Ledeno doba'. Mamut je također impozantna figura u čijoj se blizini rani čovjek vrlo lako mogao osjećati malenim, no unatoč tome uspijeva ih je kombinacijom snage u brojevima i taktikom savladavati i koristiti kao izvor nužnih sirovina. Osim navedenog, mamuti su svojom gustom dlakom i sličnošću slonovima veoma zahvalni kada je u pitanju stilizacija u „slatke“ likove koji vizualno odgovaraju mlađim uzrastima.

Slika 2-2 Špiljski crtež mamuta - Rouffignac

Ovdje njih želimo prikazati kao mirne gorostase kojima se bolje diviti iz daljine, ali unatoč tome ne prezamo od toga da pokažemo kako je primjerice odjeća naših likova napravljena upravo od koža i krzna životinja koje se spominju u priči kako bi pokazali da je čovjek u to doba imao kompleksan suživot s prirodom i svim njezinim stanovnicima.

Vunasti nosorog druga je životinja koju smo htjeli prikazati i to je prvenstveno bilo radi jedne ideje iz ranog stadija nastanka priče gdje mi je palo na pamet kako bi bilo simpatično, kao i realistično da malo dijete koje je upoznalo mamute, gledajući iz daljine ili slušajući opis zamijeni nosoroga za jednog od njih. Nama se može činiti to banalno, ali ako vunastog mamuta opišemo kao veliku zvijer koja jede travu prekrivenu gustom dlakom i koja na glavi ima dvije šiljaste izrasline možemo vidjeti kako bi se izuzetkom ključnih pojmova kao što su kljove ili surla netko, a osobito dijete, moglo zabuniti. Osim toga što dijele neke marginalne morfološke karakteristike i vunasti mamuti i vunasti nosorozi dopunjuju tu narativnu nišu svojevrsne sile prirode u hodajućem obliku kojoj se neiskusni protagonist u početku može samo diviti i time idejno simboliziraju početak putovanja (Kurter, 2017).

Slika 2-3 Špiljski crtež nosoroga – Rouffignac

Zamjetni dio istraživačkog procesa desio se i na jednom od naših najpoznatijih arheološko-paleontoloških nalazišta koje su Baračeve špilje. Baračeve špilje sastoje se od Gornje i Donje špilje od kojih je samo Gornja otvorena za javnost. One osim što su prepune špiljskih ukrasa dom su i brojnim fosilima i ostacima prošlosti. Osobno sam imamo zadovoljstvo prisustvovati arheološko-paleontološkom iskopanju koje se odvijalo tamo 2022. godine na kojem sam mogao vidjeti princip na kojem paleontolozi i arheolozi iskopavaju znanstvene sonde iz kojih se zatim vade fragmenti prošlosti stari i po nekoliko desetaka tisuća godina. Osim samih iskopanja imao sam priliku upoznati i skupinu studenata antropologije i arheologije iz Sjedinjenih Američkih Država (SAD) koji su tamo došli na ljetnu praksu zajedno sa dvojicom svojih profesora. Jedan od tih profesora po imenu Rick je čak bio toliko ljubazan da je s veseljem dopustio da King bude dizajniran prema njemu, a svoje antropološko znanje dijelio je ne samo svojim studentima nego i svakom tko je htio znati nešto više i slušati njegove priče negdje u unutrašnjosti špilje. Budući da se radi o špilji koju su koristile brojne životinje i ljudi koji su se našli u blizini kroz sve te godine možemo ju gledati kao prirodno utočište, u kojem je većina njenih davnih posjetitelja jela, spavala, skrivala se i umirala. Iz tog razloga motiv špilje prevalentan je kroz slikovnicu jednako kako je bio prevalentan i našim precima i fauni oko njih.

2.3. Pregled protagonista

Svaki od troje protagonista ima svoju osobnost i motivacije koje variraju u kompleksnosti, no dovoljne su da ih se odvoji od pozadinskih likova životinja poput mamuta o kojima se uči u slikovnici. Ovdje također imamo autoričin pripovijedački opis likova koji osim izgleda i osobina sadrži i etimologiju njihovih pojedinačnih imena.

King je stariji gospodin, niskog i krupnog rasta. Ima dugu bijelu bradu i sijedu kosu koja mu pada do ramena. Izgleda kao pravi neandertalac, što znači da ima široka ramena i snažno tijelo. Njegove guste obrve i velike ruke pokazuju da je proživio puno godina u divljini. Iako izgleda ozbiljno, King je mudra i prijateljska osoba koja voli učiti i pomagati drugima. Ime King nosi jer ga je dobio po velikom istraživaču, koji je prvi otkrio kako postoje ljudi poput njega – *Homo neanderthalensis*.

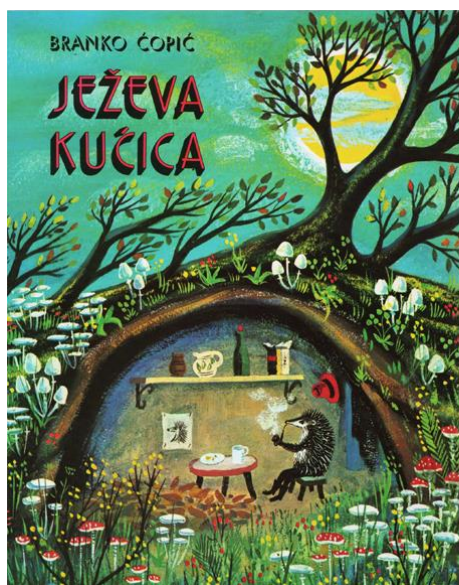
Lina je mala djevojčica, vitkija i nježnije građe od Kinga. Njene crte lica su malo mekše i nježnije. Još je mala, pa se njezino tijelo nije potpuno razvilo, ali se već vidi da je drugačija od Kinga. Ime Lina dobila je po slavnom istraživaču koji je opisao puno različitih biljaka i životinja, uključujući i vrstu kojoj pripadamo – *Homo sapiens*. Lina je znatiželjna i hrabra, uvijek spremna istraživati svijet oko sebe i učiti nove stvari.

Mimi je maleni špiljski medvjed, jedna od onih rijetkih životinja koje su nekad živjele u špiljama diljem Europe, uključujući i današnju Hrvatsku. Mimi dolazi iz vremena kada je svijet bio mnogo hladniji i kada su veliki ledenjaci prekrivali zemlju. Iako je još samo mladunče, Mimi je već pokazala hrabrost i znatiželju. Njezin topli, smeđi krzneni ogrtač čini je savršenom za hladne špilje u kojima provodi većinu svog vremena. Za razliku od današnjih medvjeda, Mimi i njezina obitelj često su ostajali u špiljama, čak i izvan vremena za zimski san. Iako voli grickati bobice i biljke, Mimi je također veoma znatiželjna, uvijek spremna na istraživanje svijeta izvan sigurnosti špilje.

2.4. Vizualna interpretacija teme - likovi

Slikovnice postoje u različitim stilovima, od „pop up“ slikovnica, do plastičnih slikovnica namijenjenih za čitanje tijekom kupke pa sve do klasično tiskanih i uvezenih. Također ih razlikuju stilovi koji su specifični za svakog pojedinog ilustratora. Proučavanjem određenog broja uzoraka slikovnica različitih autora i ilustratora možemo uočiti dvije fundamentalne skupine. Prva je karakterizirana vrlo detaljnim ilustracijama u kojima su likovi i pozadine istančano karakterizirani raznim teksturama i ukrasima. U ovim slučajevima i dalje vidimo podjelu na osnovne oblike, no ona je često stavljena u drugi plan u korist realističnijih proporcija i prikaza.

Druga strana ovog novčića je vizualno mnogo jednostavnija i predstavlja je visoki stupanj stiliziranosti likova i scena te je česta pojava da su oni svedeni na osnovne oblike koji su preuveličani u proporcijama, ali sa smanjenom količinom detalja i minimalnim teksturama. Razlog ovoj kreativnoj odluci je čistoća informacije i jednostavnost čitanja koja sa sobom nosi i pamtljivost likova koji svojom jasnom siluetom vidljivo odskaču jedni od drugih.

Slika 2-4 Usporedba stilova ilustracije - Vilko Gliha Selan (lijevo) Eric Carle (desno)

Vizualna čistoća je također bitan faktor kada uzimamo u obzir godine naše ciljane skupine gdje količina detalja i kompleksnost ilustracije raste proporcionalno broju godina čitatelja za kojeg je slikovnica namijenjena. Mlađa djeca neće u tolikoj mjeri obraćati pažnju na detalje i teksture ako je silueta lika većinski vjerna originalnom motivu koji predstavlja. Razlog tome je taj što djeca u svojoj ranijoj dobi često nemaju dovoljno iskustva s raznim arhetipima i stereotipima koji se koriste u vizualnom komuniciranju i koje bismo mogli iskoristiti kao sredstvo pričanja priče te njihovim dodatkom ne bismo učinili nikakav veliki pomak u boljem prenašanju radnje djetetu.

Na primjeru gornje slike možemo vidjeti da iako je gusjenica veoma stilizirana ona i dalje zadržava svoje izduženo segmentirano tijelo, ticala i brojne noge, stoga će ju djeca i prepoznati kao gusjenicu. Jasnoća poruke ključna je u slikovnicama koje su namijenjene najmlađima. Razlog tome je činjenica da u toj dobi djeca još ne znaju čitati shodno tome ovise o ilustracijama da bi razumjeli o čemu se radi u slikovnici osim u slučaju da im netko od odraslih ne pročita i pojasni o čemu je riječ.

S druge strane ilustracije koje su vizualno zasićenije ostavljaju dojam svojom kompleksnošću izvedbe i mogu ostati u pamćenju svojih čitaoca dugi niz godina, kao što je slučaj sam prethodno spomenutom Ježevom kućicom (Slika 2-5). Ovakav pristup pogodan je za slikovnice koje su namijenjene nešto starijoj djeci koja već mogu bolje percipirati kompleksnije kompozicije. Unatoč tome što može biti izuzetno efikasan način privlačenja pažnje u isto vrijeme trpanje velikog broja detalja u relativno malen prostor može i brzo umoriti oko čitatelja i usporiti proces čitanja, čineći to svojevrsnim dvosjeklim mačem. Iz ovog razloga bitno je odrediti na koji način ćemo akcentirati pojedine elemente u sceni i što zapravo želimo da naš čitalac prvo primijeti. Važno je odrediti i prosječnu količinu detalja u koje ćemo ulaziti svojim ilustracijama jer bi ona trebala biti konzistentna kroz cijelu slikovnicu (u većini slučajeva) kako bi se postigla unificiranost i stvorio estetski balans elemenata kroz cijelo djelo. Kažem u većini slučajeva zbog toga što se iz brojnih razloga netko može odlučiti da bi za potrebe adaptacije priče bilo konstruktivno urediti način ilustriranja tako da se crtački stil mijenja kako se knjiga bliži kraju prelazeći iz manje detaljnog u detaljno i/ili obrnuto ili da se boja polagano gubi sa stranica. Iz tog razloga osobno smatram kako se ne bismo previše smjeli ograničavati s nekim postulatima kako slikovnica treba izgledati, no određeni red u estetskom smislu se mora poštivati ukoliko želimo postići maksimalan dojam na čitatelja.

Detaljnijoj ilustraciji u ponekim slučajevima možemo i prepustiti dio komuniciranja te izraditi ilustraciju koja u svojoj pozadini skriva detalje koji opisuju neke navike likova ili neke od njihovih karakteristika. U praksi bi to bilo kao da imamo lika za kojeg nam priča govori da je učenik srednje škole koji živi u stanu s roditeljima i mlađim bratom s kojim dijeli sobu te se tokom priče radnja smjesti ispred otvorenih vrata njihove sobe. Poželimo li dodatno karakterizirati našeg protagonista i njegovog brata, okvir vrata može poslužiti kao kadar u kojem vidimo njihov mali unutarnji svijet. Možemo unutra primjerice staviti krevet na jednoj strani sobe i dva radna stola, ali na način da se vidi samo polovica drugog stola i postaviti postere benda iznad prvog radnog stola te na njega staviti neuredno posložene školske knjige i bilježnice s pernicom iz koje viri pola inventara, a druga polovica je rasipana po stolu. Na drugi stol možemo postaviti kolekcijske figurice animiranih likova ispred kojih stoji uredno smješten i debeo atlas svijeta.

U ovom malenom okviru možemo razaznati nekoliko detalja o likovima koji potanje mogu objasniti neke njihove postupke u priči i dati nam uvid kakvi su oni izvan okvira trenutnih događaja u priči čime oni postaju „življi“. Ovakav tip karakterizacije likova može jednako postojati i u slikovnicama koje koriste manje detaljne ilustracije, no općim smanjenjem broja elemenata i detalja naglašava se važnost onih koji jesu prisutni i zbog toga ilustrator treba biti pažljiv oko onoga što sve misli pokazati u odnosu na samu priču koju ilustrira.

Budući da se ovdje radi o slikovnici za djecu od pet do osam godina odlučio sam se za nekoliko konstanti koje će biti prisutne kroz sve stranice, a to su: jarke boje, stilizirani likovi bez realističnih detalja poput detaljnih očiju i grubi te pomalo neuredni potezi rukom. Razlog jarkih boja je to što je ovo ipak dječja slikovnica i jarke boje su nešto što će djetetu lako zaplijeniti pogled te upućuju na punoću i živost. Stilizirani likovi su tu zbog toga što mi je bilo veoma bitno izbjeći onaj osjećaj „jezive doline“ koji bi potencijalno mogao učiniti likove strašnima i nepoželjnima za djecu. Na kraju su grubi i neuredni potezi rukom koji žele naglasiti dojam špiljskih zidova na kojima su špiljski crteži iz tog perioda nastajali i ujedno želim s njima prenijeti određenu viziju davne prošlosti kao nečega što ne možemo sa stopostotnom sigurnošću potvrditi nego samo otprilike opisati kako bi trebalo izgledati, ali je tu osjećaj kao da je sve gledano kroz maglu. Uz glavne ilustracije koje opisuju veliki dio radnje i zauzimaju cijele nasumične stranice slikovnice tu su i malene ilustracije nasuprot teksta koje sam za svoje osobne potrebe snalaženja u materijalu nazvao „intermezzo ilustracije“. Njihova svrha je biti poveznica između dviju glavnih ilustracija i pokazati kratke trenutke u priči koji su se dogodili izvan vremenskog okvira ilustriranih scena i stoga nisu mogli biti na istoj glavnoj ilustraciji, a daju dodatnu karakterizaciju likovima.

S ovih nekoliko pravila na umu potrebno je bilo diferencirati Kinga koji je neandertalac i puno stariji od Line koja je *Homo sapiens* i još uvijek je dijete. King iz tog razloga nije smio izgledati kao samo još jedan stari čovjek nego je bilo potrebno iskomunicirati i njegovu drugačiju vrstu. Stoga su njegovi glavni identifikatori veliki i široki nos te nisko čelo i izražen krov očnice koji su karakteristični za neandertalske lubanje. Manje primjetno, radi pojednostavljene naravi crteža, je i njegovo tijelo koje je nacrtano tako da bude nisko i zdepasto kako bi više odgovaralo proporcijama neandertalaca. Kingov dizajn je također inspiriran ulogom prethodno spomenutog gospodina Ricka u promotivnom filmu za Baračeve špilje u kojem je maskiran u neandertalca, koji se može vidjeti u muzejskom postavu Centra podzemne baštine Speleon. Skice Kinga su nastale prije svih ostalih likova i njegovi koncepti su nacrtani olovkom, drvenim bojicama i rapidografom (Slika 2-6) nakon čega sam prešao na digitalno crtanje i dizajnirao verziju koja će kasnije biti i finalna (Slika 2-7).

Linina građa za razliku od Kingove je sitna i krhka te odgovara djetetu njenih godina i vrste. Proporcije njezinog lica su također očekivane za lika s njezinom pozadinom i nalikuju prosječnim proporcijama svakidašnjeg djeteta dok čupava, gusta kosa simbolizira njezinu mladost i živahnost te upućuje na razigranost bez previše brige za vanjskim izgledom (Slika 2-8). S druge strane Mimi iako je špiljski medvjed spada među protagoniste i kao takva zahtjeva detaljniju vizualnu karakterizaciju od ostalih životinja. Iako je životinja i kao takva ne nosi odjeću ili nakit vizualno je odvojena od drugih prikaza životinja svojim manirizmima kojima pokazuje natprosječnu inteligenciju u odnose na druge pripadnike pleistocenske mega faune (Slika 2-9). Tako ju primjerice možemo vidjeti kako se divi svitanju zajedno sa Kingom i Linom. Osim toga njezin dizajn se bazirao na tome da izgleda slatko i bezopasno unatoč tome što je medvjed jer je još uvijek mladunče.

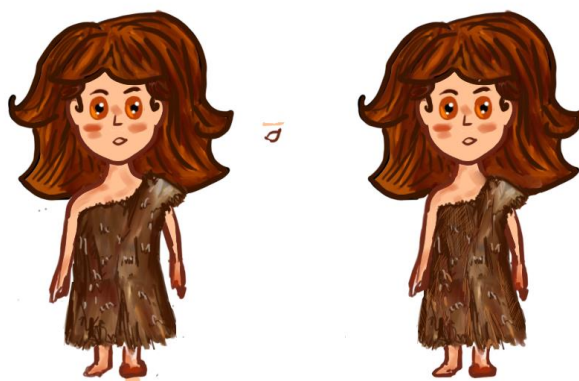
Slika 2-10 Konceptni crteži neandertalaca i Kinga

Slika 2-11 Finalni digitalni dizajn Kinga

Slika 2-12 Konceptni digitalni crteži Line

Slika 2-13 Finalni dizajn Line

Slika 2-14 Konceptni digitalni crtež Mimi i odraslog špiljskog medvjeda

Mimi nije jedini špiljski medvjed u priči stoga u trenucima kada ona privremeno odlazi u istraživanje svoje okoline King iskorištava priliku da Lini pojasni zašto se toliko prepao Mimi kada ih je prvi put sreo. Na tom dijelu slikovnice imamo dvije suprotnosti koje ipak sadrže određene podudarnosti, a to je druženje Kinga i Line na lijevoj strani i Mimi i majke špiljske medvjedice s još jednim mladuncem s desne (Slika 2-15). Ova scena služi kako bi ilustrirala potrebu za socijalizacijom kod ljudi, ali i kod životinja koje su posebice u ranijoj dobi izuzetno vezane uz majku te također educirala djecu o međusobnoj dinamici koju su pripadnici obje vrste potencijalno mogli imati. Ženka špiljskog medvjeda koja je ovdje prikazana vizualno je slična Mimi iz očitog razloga jer pripadaju istoj vrsti, a sami odrasli špiljski medvjedi morfološki jako podsjećaju na recentne smeđe medvjede (*Ursus arctos*) koji su nam svima poznati. Potrebno je naglasiti kako se špiljski medvjed i smeđi medvjed znatno razlikuju u težini i veličini, gdje su špiljski medvjedi mogli težiti oko 1000 kilograma, dok su smeđi medvjedi znatno manji, između 200-300 kilograma (Uršić, 2022).

Slika 2-16 *Ursus spelaeus* (lijevo) *Ursus arctos* s mladuncima (desno)

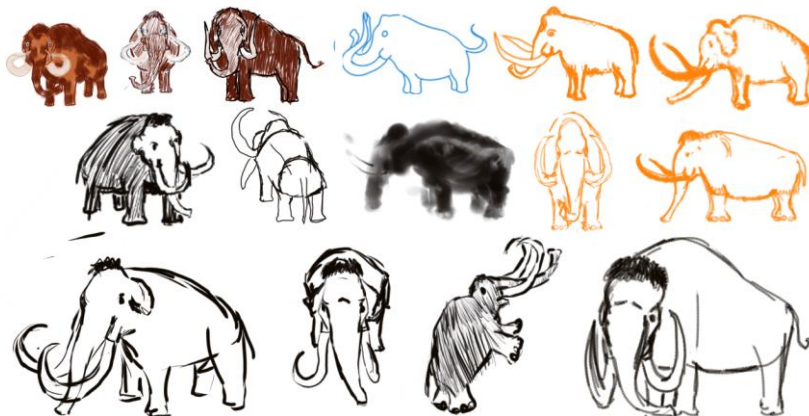

Slika 2-17 Prethodno spomenute stranice u slikovnici koje prikazuju hominidno i medvjede druženje

Vunasti mamuti i vunasti nosorog o kojima se uči u ovoj slikovnici također su prošli kroz nekoliko verzija i skica. Obje vrste imaju slične srodnike u sadašnjosti. Za mamute su to slonovi, a za vunaste nosoroge to su afrički nosorozi. Usporedivši karakteristike izumrlih vrsta s recentnima mogao sam doći do relativno precizne ideje kako bi te životinje trebale izgledati u stiliziranom obliku. Kako je i prethodno navedeno, vunasti mamuti su najpopularniji pripadnik pleistocenske faune pa je tako i mamut *Manny* protagonist svjetski poznatog animiranog filma *Blue Sky Studios* 'Ledeno doba'. Evidentno je kako referentnog materijala ima na pretek stoga je idući izazov bio odrediti razinu kompleksnosti kojom će vunasti mamuti biti prikazani u ovoj slikovnici. Odlučio sam se na kraju za veoma pojednostavljenu varijantu koja se može svesti na veliki, dlakavi, krumpirasti oblik sa surlom i kljovama koji blago nalikuje na slona. Razlog tome je to što je to zapravo bilo i dovoljno da se prenese osnovna ideja onoga što je mamut jednom djetetu koje se možda po prvi put susreće s tim izumrlim gigantom. Naši likovi također gledaju mamute iz daljine dok pasu u zoru tako da se dio detalja i tamo izgubi kroz manje nego idealnu vidljivost. U ovakvoj interpretaciji ostaje dovoljno mjesta za djetetovu maštu da popuni rupe, što zapravo odgovara i percepciji mnogih odraslih zbog toga što je slučaj kao i kod većine izumrlih životinja taj da možemo samo spekulirati o tome kako je njihova fizička forma stvarno izgledala.

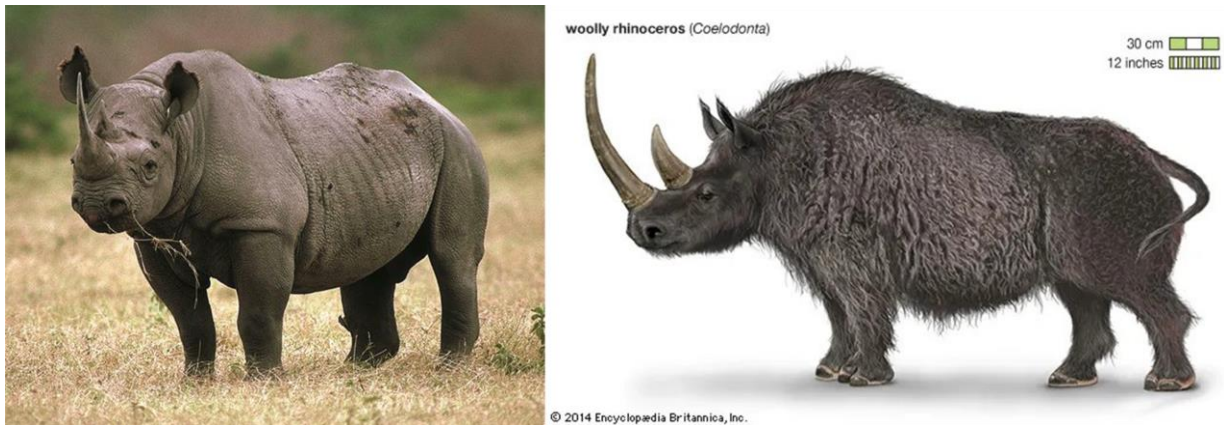

Slika 2-18 Umjetnička vizualizacija vunastog mamuta u usporedbi sa fotografijom afričkog slona

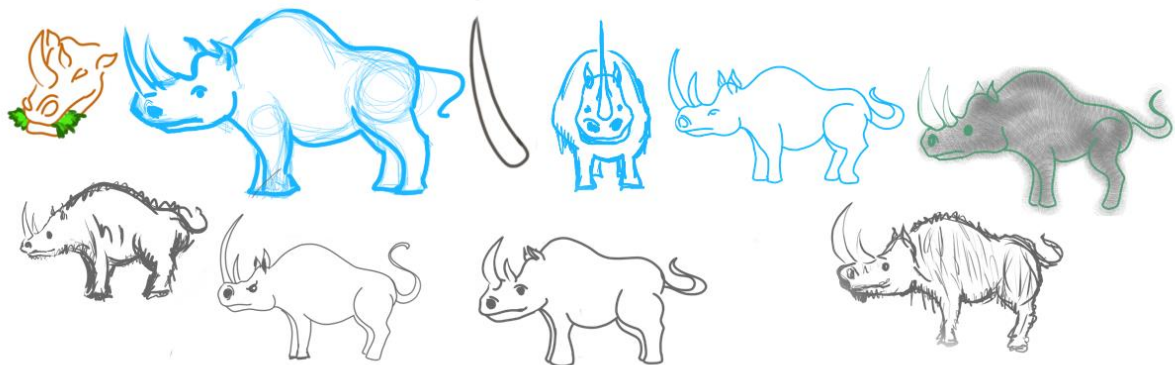

Slika 2-19 Konceptualni digitalni crteži mamuta

Nadalje imamo vunastog nosoroga. Iako oni nisu toliko zastupljeni u medijima kao mamuti, referentnog materijala ni za nije nedostajalo (<https://www.britannica.com/animal/woolly-rhinoceros>). Jedna od glavnih vizualnih smjernica za ovaj finalni dizajn u slikovnici bio je i afrički nosorog koji je služio kao baza za crtanje nekih poza u kojima vunasti nosorog nije prikazan u svojim vizualizacijama (Slika 2-14). Upoznavanje samog nosoroga u slikovnici odrađeno je na način da prvo vidimo Lininu percepciju životinje u kojoj nedostaje nekoliko informacija stoga slijedi njezino pitanje kako bi mogla te praznine popuniti. Iduća stranica zatim prikazuje nosoroga u njegovom „realnom“ obliku kako pase travu kako bi se odmah vidjelo na koju se životinju misli kao i zbog toga da se može uočiti razlika između te realnosti i zamisli. U ovoj sceni nosorog zapravo nije u blizini Kinga i Line nego je prikazan u svom staništu neovisno o protagonistima. Vunasti nosorozi, kao i vunasti mamuti, bili su biljojedi te su također mirni gorostasi u ovoj priči s kojima protagonisti nemaju direktnu interakciju nego su u ulozi promatrača.

Slika 2-20 Afrički nosorog (*Diceros bicornis*) i vunasti nosorog (*Coelodonta antiquitatis*)

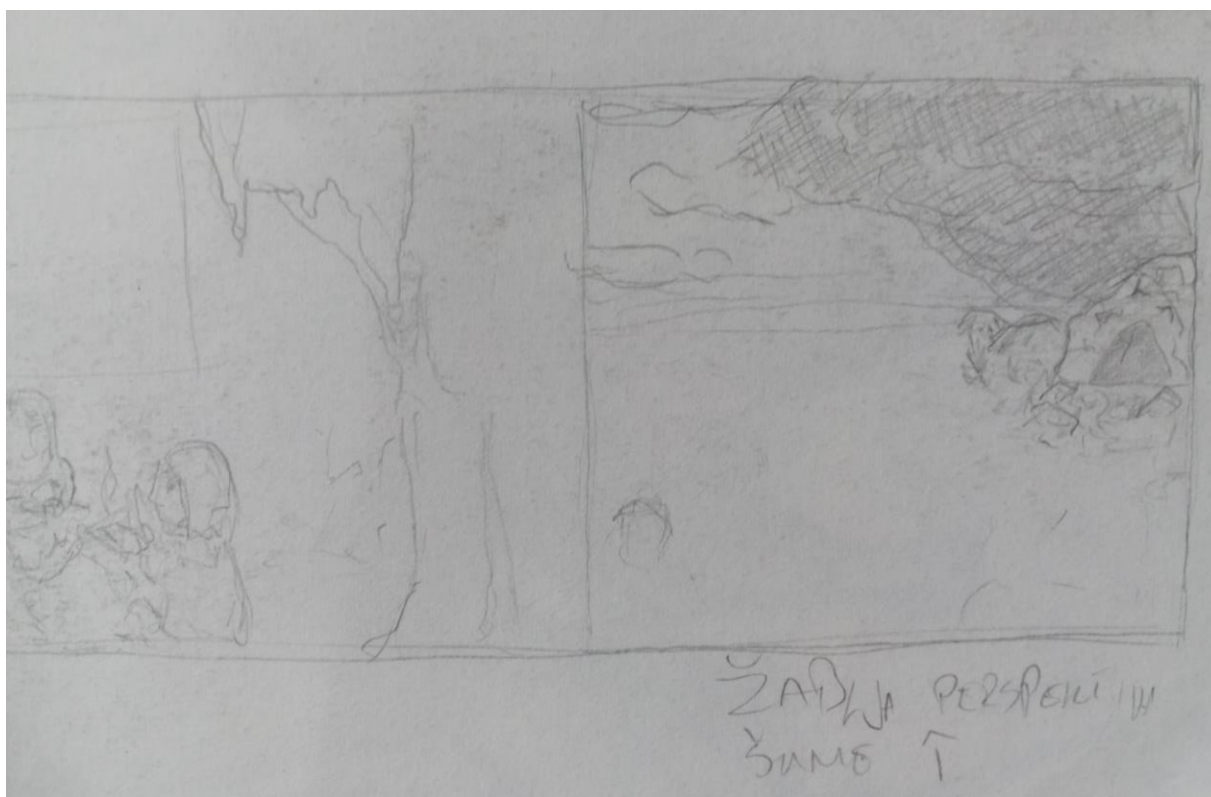
Slika 2-21 Konceptualni digitalni crteži vunastog nosoroga

2.5. Vizualna interpretacija teme - scena

U ovom potpoglavlju proći ćemo kroz scene slikovnice, zašto izgledaju kako izgledaju i skice koje su dovele do finalnog proizvoda.

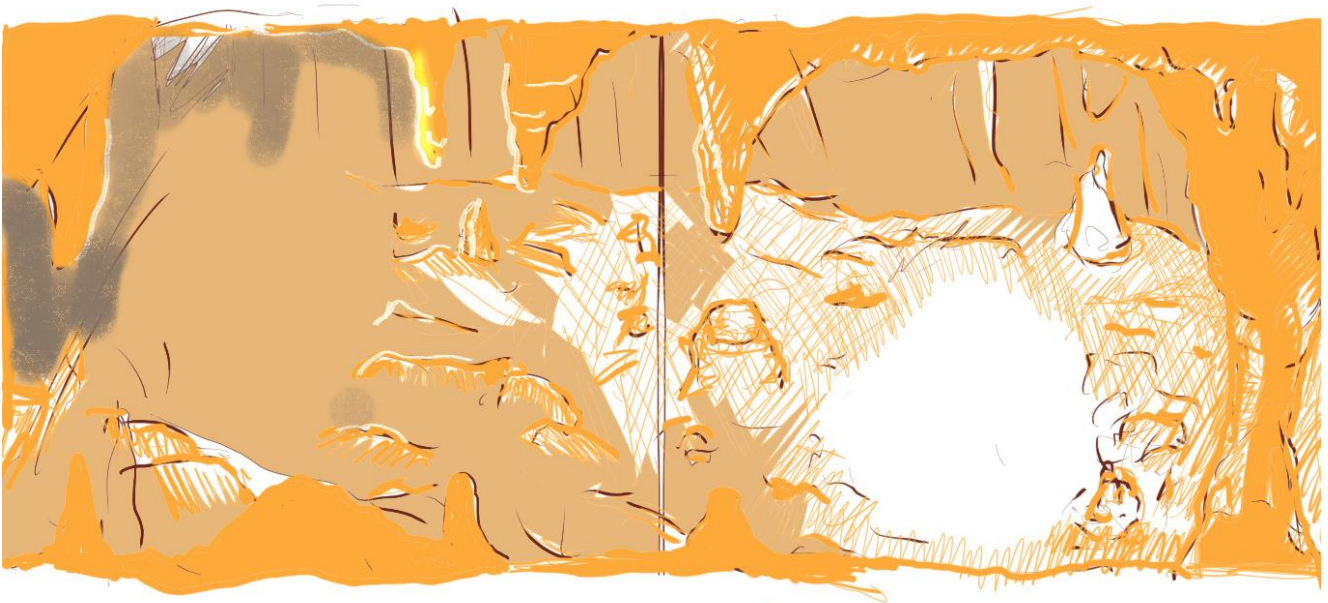
Na početku priče ustanovljeno je da dolazi jesen tako da na možemo vidjeti kako lišće mjestimično počinje žutjeti kao i guste jutarnje magle koje se spuštaju nad doline. Drugi bitan motiv su špilje u kojima su često i ljudi i životinje tražili sklonište od elementarnih nepogoda i predatora te se okviri inspirirani špiljama nalaze između dviju scena te sadrže sami tekst koji opisuje što se dešava. Također svaki od tih okvira drugačije je boje kako bi vizualno bio sličniji ilustraciji koju opisuje i sadrži u suprotnim kutovima malu ikonicu koja predstavlja jedan dio iduće scene, nešto kao mala najava onoga što slijedi.

U prvoj ilustraciji možemo vidjeti udaljenu špilju u kojoj će se King skloniti od oluje i protagonisti sresti i nastaviti putovanje zajedno. Ovom scenom također se želi djecu naučiti o jednoj od brojnih važnosti špilja, a to je da su one prirodna skloništa (<https://wildwoodsurvival.com/survival/shelter/cave/index.html>).

Slika 2-22 Jedna od prvih skica, predstavlja ilustraciju na početku slikovnice

Iduća scena smješta naše likove u mračnu špilju koja je osvijetljena jedino Kingovom bakljom. Tama špilje pruža vizualnu suprotnost vanjskom okolišu u kojem je još uvijek dan unatoč tome što je olujno nevrijeme. Ako smo u prvoj sceni prikazali špilju kao sklonište za Kinga, onda ju u drugoj predstavljamo kao sklonište za sve kojima je potrebna ili za one koji su dovoljno jaki da ju zadrže. King se ovdje na trenutak nalazi između dvije opasnosti iako je mislio da je na sigurnom mjestu što je situacija u kojoj se i dan danas možemo naći ako srljamo kroz prirodu bez pravilne pripreme i potrebnih znanja što je veoma bitna poruka za mlađe generacije. Također špiljski ukrasi u sceni imaju volumen samo ako su u realnom dometu svijetla baklje kako bi se naglasila tama i prostranost špilje.

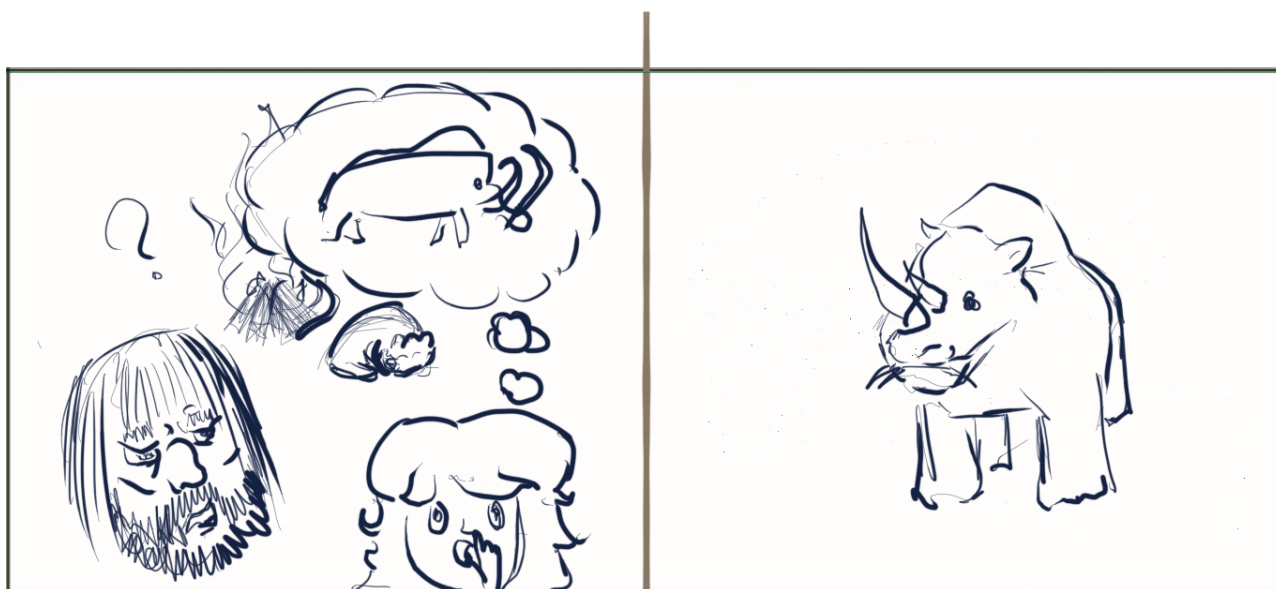
Slika 2-23 Digitalna skica špiljske scene

Treća scena je trenutak kada protagonisti napokon počinju zajedno putovati. Nakon buđenja u zoru upućuju se na obližnje brdo gdje su rasle bobice, a tamo također mogu gledati i mamute u magli. Ružičasta boja sunca inspirirana je vlastitim iskustvom brojnih maglovitih jesenskih i proljetnih jutra u mom selu gdje bi čekajući školski autobus i vozeći se u njemu promatrao sunce dok izlazi koje bi neke dane baš bilo ovako žarko ružičasto.

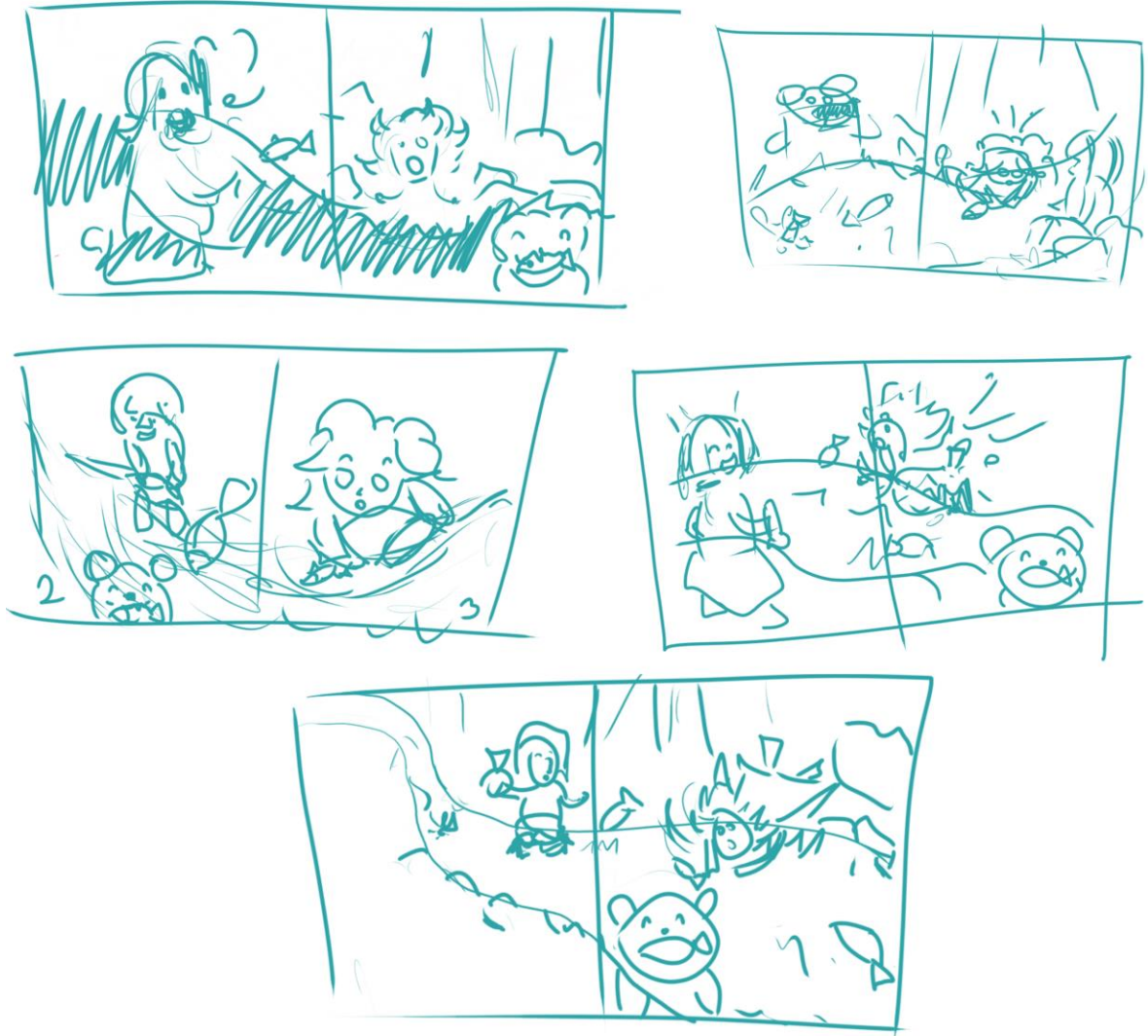
Slika 2-24 Vrlo rana skica scene s mamutima

Iduća edukativna scena (četvrta scena), ovaj put s vunastim nosorogom u glavnoj ulozi, koja je većinski objašnjena prethodno u opisu nosoroga. Ova scena komponirana je tako da bude nešto više komična, „a to sam pokušao postići stavljanjem fokusa na zbunjena lica Line i Kinga u suprotnost smirenosti koja krasi vunastog nosoroga u ispaši na idućoj stranici.

Slika 2-25 Skica Scene s nosorogom, zbunjenost Kinga i Line

Ribolovna scena (peta scena) također je jedna koja naginje humoru i služi kako bi prikazao one svakidašnje trenutke u danu gdje možemo vidjeti da su se protagonisti opustili jedni ispred drugih i da osim učenja o ribolovu među njima ima šale i smijeha. Također ova scena je izjednačena po količini skiciranih varijanti s idućom scenom.

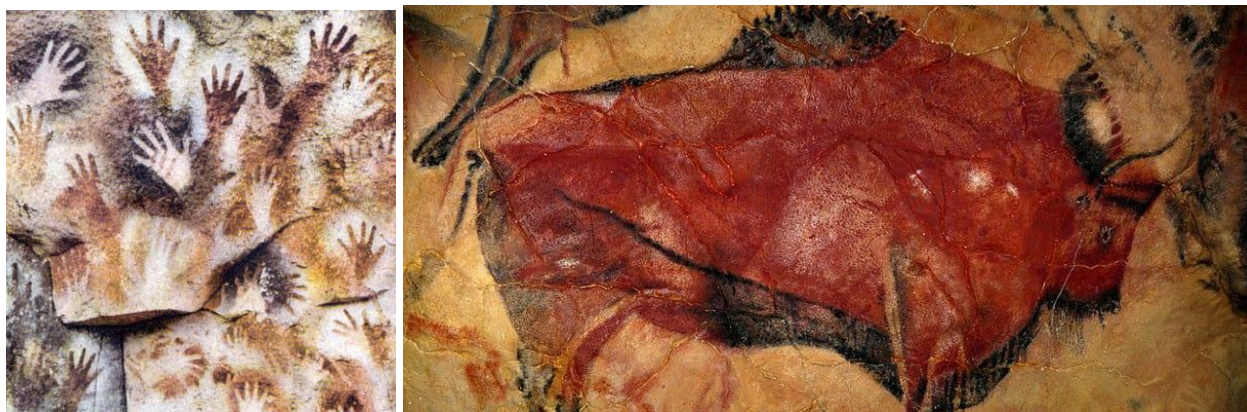
Slika 2-26 Skice ribolovne scene

Slijedi šesta scena oko logorske vatre u koju smo također djelomično pokrili u opisu dizajna špiljskog medvjeda te ju možemo u finalnom obliku vidjeti na slici 3.11. Ova scena označava realnost toga da je Mimi divlja životinja te da će jednom morati napustiti grupu i živjeti među svojom vrstom. Unatoč konotaciji koja bi se mogla shvatiti i kao tužna scena, Mimi među medvjedima izgleda sretno. S time želimo pokazati da je u redu da se divlje životinje vrate u svoje prirodno stanište unatoč tome što smo možda emotivno vezani uz njih, jer je na kraju to bolje za njihov opstanak. Prvobitna ideja za ovu scenu je bila ta da se lijeva strana radnje s Linom i Kingom odvija ispred špilje, a da na desnoj strani budu samo Mimi i majka špiljskog medvjeda. No na kraju sam odlučio da lijeva strana bude izmijenjena zbog lakšeg uspostavljanja kontinuiteta. U pozadini finalne verzije možemo vidjeti potok na kojem su lovili ribu, a na desnoj strani još jedno mladunče koji upotpunjuje često viđanu sliku medvjede obitelji. Dodatak drugog medvjedića također služi tome da scena bude slađa te da kod čitatelja probudi ugodnu i toplu emociju. Desni prikaz medvjeda nije kanoničan za priču ove slikovnice nego je figurativni prikaz toga kako bi Mimina obitelj mogla izgledati prije nego što se odvojila od njih.

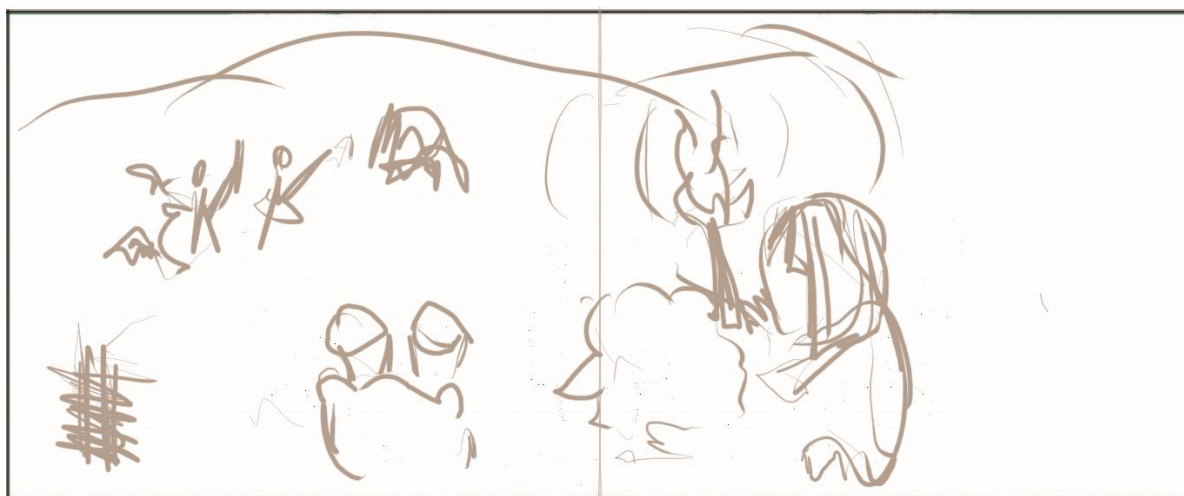

Slika 2-27 Skice šeste scene

Finalna, ujedno i sedma, scena odvija se u špilji i tu se događa kulminacija ovog kratkog putovanja. Osvjetljenje je jače, kontrasti dramatičniji, a zakrivljenim krivuljama želi se postići dojam određene mističnosti i ritualne kvalitete ostavljanja traga. Špilja se ponovno pojavljuje kao mjesto radnje, a to je zbog toga što osim podloge za špiljske slikarije također služi kao metafora za kuću, odnosno dom. Gdje su sad naši protagonisti sigurni i sretni u svom novom malom plemenu, u svojoj nesvakidašnjoj maloj obitelji. Kingovo podučavanje Line i Mimi te cjelokupna scena osmišljena je kao večernje obiteljsko druženje u kojem se svi imaju priliku pridružiti i stvoriti nešto zajedničko, bez obzira na njihove razlike. Na zidu špilje nalaze se i crteži prethodnih posjetitelja koji opisuju njihove doživljaje i upućuju na nomadski stil života prvih ljudi. Ilustracija na koricama te način na koji u ovoj sceni protagonisti crtaju inspirirana je crtežima iz špilje Cueva de las Manos (špilja ruku), kod rijeke Pinturas u Argentini (Slika 2-22). Ostali crteži kombinacija su različitih primjera špiljske umjetnosti iz cijelog svijeta (Domingo & Chieli, 2021).

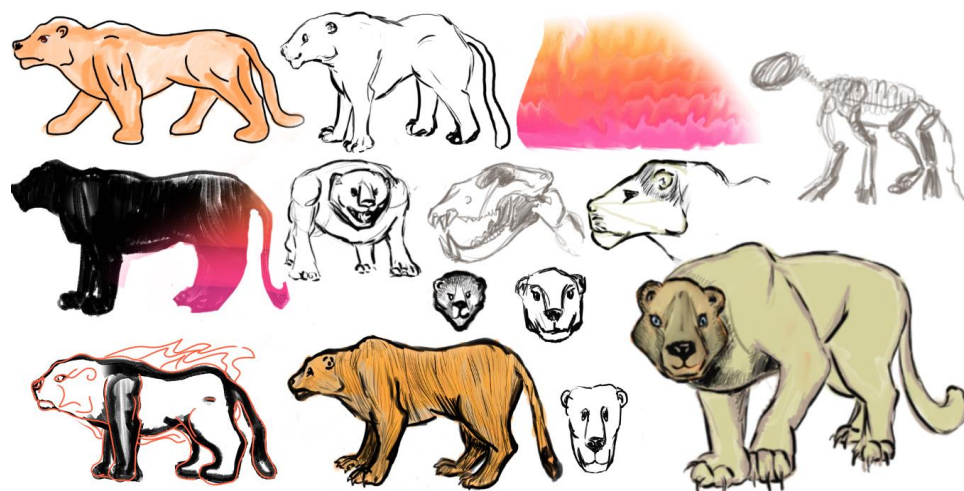
Slika 2-28 Špilja ruku, Argentina (lijevo), crtež bizona iz špilje Altamira, Španjolska (desno)

Slika 2-29 Skica finalne scene

2.6. Neiskorišteni sadržaj i budućnost slikovnice

Određeni sadržaj nije dospio u finalnu slikovnicu iz različitih razloga. Te odluke rezultat su sažimanja količine informacija kako bi slikovnica bila što lakša za ciljanu skupinu, odnosno djecu. Budući da se radi o slikovnici sa znanstvenom podlogom važno je ne opteretiti tekst kompleksnom akademskom terminologijom kako bi ciljana skupina mogla bolje razumjeti radnju, a opet nešto i naučiti. Sami tekst je također naknadno skraćen kako bi veći fokus bio na ilustracijama. Inicijalno je i veći dio Kingove prošlosti trebao biti ilustriran gdje bi vidjeli i druge pripadnike njegovog plemena. Zbog te situacije možete u konceptualnim skicama vidjeti i žensku pripadnicu vrste *Homo neanderthaliensis* (Slika 2-30). Osim što je u samom početku odlučeno kako slikovnica neće prikazivati sve sisavce iz perioda pleistocena, jedna vrsta je također naknadno izbačena iz ove priče. Radi se o špiljskom lavu odnosno *Panthera leo spelaea* (Slika 2-31). Razlog izuzetku ove vrste iz finalne verzije je taj da je špiljski lav mesojed i vrsni predator. Tematski ova slikovnica narativno više naginje upoznavanju triju protagonista i njihovom zbližavanju tijekom edukativnih situacija u kojima se nalaze. Vunasti mamut i vunasti nosorog uz to nisu direktna prijetnja ako se protagonisti odnose prema njima sa strahopoštovanjem i promatraju ih iz daljine, no špiljski lav s druge strane bi veoma lako mogao postati prijetnja ako se nađu na krivom mjestu u krivo vrijeme. Iz ovih razloga odlučeno je kako će se špiljski lav zajedno s ostalim pleistocenskim vrstama naći u budućim slikovnicama. Kažem budućim slikovnicama jer se nadamo kako bi ovo mogao biti tek početak u serijalu edukativnih slikovnica koje djecu vode kroz drevni pleistocenski pejzaž i prikazuju mnoštvo vrsta od kojih su i neke slabije poznate široj javnosti. Također nam je želja približiti neandertalce djeci te kako svakim danom imamo više saznanja o našim davnim precima tako se nadamo prezentirati ih djeci u realnom, ali i pozitivnom svijetlu.

Slika 2-32 Konceptne skice špiljskog lava

3. Praktična izvedba

U ovom poglavlju pokrit ćemo proces realizacije slikovnice te softver koji je korišten u istoj. Skiciranje, izrada konačnih ilustracija i prijelom slikovnice glavni su segmenti praktičnog rada. Ovdje spada i tisak slikovnice, no budući da tisak trenutno nije realiziran u doba pisanja o njemu mogu dati samo informacije o idealnom finalnom proizvodu kako sam ga zamislio.

3.1. Skiciranje

Skiciranje je izvedeno u početku koristeći klasični crtači pribor koji se sastojao od tehničke olovke (Rotring tikky 0,5), nekoliko običnih olovaka tvrdoće između 9B sve do 4H ovisno o scenama te jednokratnih rapidografa različitih debljina i drvenih bojica. Inicijalno sam imao i zasebnu bilježnicu u kojoj su se nalazile sve skice vezane uz slikovnicu, no to sam brzo zamijenio s kvalitetnijim 120 gramskim crtačim blokom. Shvativši da one skice koje su dobre mogu odmah pretvoriti u gotove ilustracije ako ih radim digitalno zamijenio sam crtači pribor grafičkim tabletom. Softver u kojem sam radio skice i kasnije i cijele ilustracije je Autodesk SketchBook Pro verzija 8.8, a tablet koji sam koristio je Huion H610 Pro koji imam već gotovo 8 godina.

3.2. Izrada konačnih ilustracija

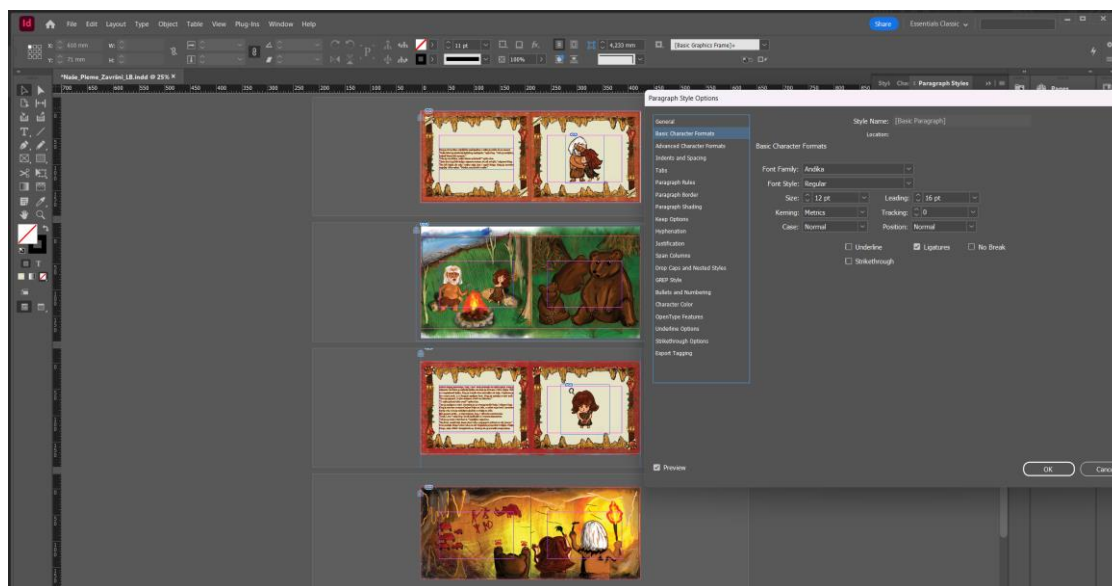
Kao što sam prethodno naveo ilustracije su izvedene u Autodesk SketchBook Pro crtačem softveru. Budući da sam prethodno, tijekom obrazovanja, radio u tom programu odlučio sam ga nastaviti koristiti za ovaj projekt. SketchBook softver pruža pregršt raznih funkcija koje olakšavaju i ubrzavaju ilustracijski proces, ali od svih njih mi je „Undo“ opcija odnosno povratak jedan korak u nazad najviše pomogla u trenucima kada nisam bio zadovoljan odlukama koje su bile donesene na ilustraciji.

3.3. Prijelom

Adobe InDesign softver je softver kojim sam se koristio kako bih uredio prijelom slikovnice. Sam proces prijeloma tekao je relativno glatko budući da su ilustracije bile velike, a tekst kratak. Većina procesa spala je na ubacivanje elemenata na stranicu koje bih zatim povećao ili smanjio po potrebi te smještao po jednostavnom principu na prethodno određena mjesta, koja su uglavnom bila na centru same stranice kao što se može vidjeti i u slikovnici (Slika 3-1). Font korišten u tekućem tekstu slikovnice je Andika, veličine 12pt, a odabran je radi svoje vizualne čistoće i čitljivosti te radi manjka serifa koji u nekim slučajevima kod disleksičnih ljudi mogu otežati čitanje.

Također font Andika sadrži u sebi određenu razigranu notu svojim blago zakrivljenim znakovima. Ovo je zapravo jedini font u slikovnici, sve ostalo poput naslova i imena autora je pisano rukom digitalno na grafičkom tabletu.

Dimenzije stranica su 210 x 170 milimetara (mm) što znači da je otvorena slikovnica 420 x 170 mm. Orijehtacija slikovnice je iz tog razloga veoma vodoravna, a to je zbog toga što sam htio mogućnost prikazivanja širine pejzaža. S time sam ujedno htio i omogućiti roditeljima lakše prebacivanje stranica tijekom čitanja djeci, ugledavši se na druge publikacije (Parkinson, 2005).

Slika 3-2 Izgled prijeloma unutar Adobe InDesign softvera na mom osobnom laptopu

3.4. Tisak

Otisak ove slikovnice bio bi izvršen digitalnim tiskom u 4c varijanti na bijelim, 120 gramskim arcima s mat efektom za knjižni blok, a 200 gramski bijeli mat arak bio bi korišten za korice te bi se koristio klamani uvez za uvezivanje. U eventualnoj budućoj nakladi korice mogu biti i na 150 gramskom pa čak i 120 gramskom arku ako sredstva potencijalnih projekata ili sufinanciranja ne pokrivaju u potpunosti troškove inicijalne tehnike tiska.

3.5. Testiranje efikasnosti slikovnice na ciljanoj skupini

Testiranje je provedeno nad petero djece te na četvero njihovih roditelja i jednom roditelju čije dijete nije u testiranju. Uzorak ljudi izdvojen je među ljudima koje osobno poznajem stoga rezultati testiranja kod nekih ispitanika mogu sadržavati dozu subjektivnosti unatoč mom apeliranju za maksimalnu objektivnost. Ispitanici koji su djeca u godinama variraju između četiri i deset godina. Djeci je preko laptopa ili tableta pokazana slikovnica koju su imali priliku pročitati, odnosno da im se pročita. Nakon čitanja mogli su postaviti pitanja ako im nešto iz slikovnice nije bilo jasno. Nakon toga i odraslima i djeci je postavljeno nekoliko pitanja poput: Biste li ovo čitali svojem djetetu? Bili platili ovu slikovnicu bilo da je za sebe ili kao poklon? (Za odrasle) Sviđa li ti se ova slikovnica? Jesi li nešto novo naučio/la? Koji ti je najdraži dio? (Za djecu).

4. Analiza rezultata

Ovdje će biti pokriveni rezultati i generalna uspješnost slikovnice na odabranom uzorku čitatelja, pitanja koja su postavljena te opći dojam koji su stekli čitajući slikovnicu. U rezultate testiranja neću ulaziti pretjerano detaljno i neću ispisati sve odgovore koje su dali, već ću sažeti odgovore u generalnu da/ne podjelu, osim u slučaju specifičnih odgovora koji su mi plijenili pažnju. Razlog ove odluke je taj da smatram kako bi se temeljito istraživanje trebalo provesti na nepoznatim i nepristranim sudionicima kako bi ono imalo potpuni kredibilitet, no isto tako smatrat ću osobnim uspjehom ako se uspostavi da je cjelokupni dojam pozitivan i da je netko uspio iz ove slikovnice nešto naučiti i da im se svidjela. Također u ovom poglavlju osvrnut ću se na cijeli postupak izrade slikovnice i evaluirati cjelokupni proces od začetka ideje do finalnog proizvoda i izdvojiti dijelove procesa koji se u budućnosti mogu kvalitetnije realizirati.

4.1. Rezultati testiranja slikovnice

Od ukupno desetero od kojih su jedna polovica djeca, a druga odrasli ljudi bilo je sveukupno sedmero ženskih i trojica muških ispitanika. Među djecom je omjer bio četvero naprema jedan za žene dok je za roditelje to bilo tri naprema dva za žene.

Pitanja za djecu su bila sljedeća: Sviđa li ti se slikovnica? Koji ti je omiljeni dio? Jesi li naučio/naučila nešto novo? Koji lik ti se najviše svidio? Želiš li imati ovu slikovnicu kod kuće? Želiš li čuti još ovakvih priča s drugim životinjama?

Odrasli su dobili ovakva pitanja: Sviđa li vam se slikovnica? Jeste li naučili nešto novo iz nje? Biste li kupili ovu slikovnicu svojem ili drugom djetetu na poklon? Smatrate li da je slikovnica dovoljno edukativna? Biste li voljeli, dok ste vi bili dijete, da je bilo ovakvih slikovnica?

4.1.1. Odgovori djece

Rezultati i dojmovi ispitanika upućuju na to da je prihvat slikovnice uvjerljivo pozitivan. Svo petero djece je izrazilo kako im se slikovnica svidjela. Scena s mamutima favorit je dvoje ispitanika dok ribolovna scena, scena s nosorogom i finalna scena svaka ima po jedan glas. Sva djeca su potvrdila da su naučila nešto novo. Lina je omiljeni lik troje ispitanika, Mimi jedne ispitanice, a neočekivani odgovor bio je od najmlađe ispitanice i to je bio nosorog. Četvero ispitanika je reklo da bi htjelo imati ovu slikovnicu kod kuće dok je peti rekao kako ne čita baš puno, ali da bi možda mogao čitati mlađoj sestri. Ispitanici su potvrdno odgovorili na pitanje žele li ovakvu slikovnicu samo s drugačijim životinjama te su između ostalih neke koje žele vidjeti bili pas, mačka, tigar i dinosauri.

4.1.2. Odgovori odraslih

Odrasli su također uglavnom potvrdno odgovorili na pitanje o tome sviđa li im se slikovnica, s tim da je jedan roditelj odgovorio da mu je simpatična, ali da citiram „Ne zna jel' bu se to dalo čitat mojim klincima". Većina roditelja je naučila nešto novo, a to je kod većine bilo to da su neandertalci i sapiensi bili sposobni udružiti se te su se iznenadili materijalima kojima se stvarala špiljska umjetnost (Weckler, 1984). Također su rekli da bi kupili slikovnicu na poklon. Većina roditelja smatra da je slikovnica dovoljno edukativna, no dvoje je istaknulo kako bi rado da je još koju stranicu duža i da ima više teksta s edukativnim informacijama. I na kraju se većina složila u tome da bi voljela da je više slikovnica na ovu temu bilo dok su oni bili djeca zbog toga što generalno smatraju kako je to dobar način da djeca nauče nešto novo.

4.2. Osobni dojam i retrospektivni pogled na slikovnicu kao cjelinu

Rezultati ispitivanja ukazuju na pozitivan sentiment vezan uz slikovnicu i njezinu namjenu. Osobno bih volio u budućnosti provesti slično testiranje nad većim brojem anonimnih ispitanika kako bih mogao sa sigurnošću utvrditi što realniji ukupni dojam javnosti kada su u pitanju alternativna sredstva edukacije. Smatram kako sam na pojedinim mjestima mogao imati drukčiji pristup materiji i možda čak koristiti apstraktnije ilustracije koje bi više odgovarale dječjoj percepciji kompleksnijih principa kao što su davna prošlost i njezine specifičnosti te evolucija ljudi i životinja. Također bi se neki elementi ilustracija mogli dodatno unificirati i pojednostaviti, a prijelom biti izveden na inovativniji ili čak interaktivni način kako bi se bolje zaokupila pažnja čitatelja. Svakako sam također uvjeren kako sam podcijenio količinu vremena koja je potrebna kako bi se kvalitetno ilustrirala i prelomila jedna naizgled jednostavna forma kao što je slikovnica te ću ubuduće imati bolje razumijevanje za cjelokupni kreativni proces koji stoji iza toga. Također kako je navedeno i u potpoglavlju 3.6 želja je autorice i mene da ovo bude tek prva u nizu serijala slikovnica koje će se baviti temom pleistocena i ranog čovječanstva kao i neandertalcima te bi poučeni ovim iskustvom mogli poboljšati iduće publikacije.

5. Zaključak

Na kraju svega ono što možemo zaključiti jest to da edukativne slikovnice iziskuju temeljito istraživanje teme kojom će se baviti iz razloga što su one tu da bi na jednostavan način prezentirale kompleksne sadržaje najmlađoj publici. Suživot neandertalaca s modernim čovjekom tema je o kojoj svakodnevno dobivamo nova saznanja i nadamo se da će se taj trend nastaviti jer oni su bitan dio naše prošlosti i evolucije bez kojih danas ne bismo bili kakvi jesmo. Također je izuzetno bitno djeci približiti i demistificirati sadržaje znanstvenog tipa kako bi se u njima stvorio interes i ideja da istražuju dalje neovisno o tome hoće li se profesionalno baviti znanošću kad odrastu ili će jednostavno biti svjesni okoliša oko sebe i tretirati prirodu s poštovanjem. Ovaj interes se pogotovo može probuditi prezentiranjem različitih sad već izumrlih životinja što hrani dječju znatiželju kroz njihov afinitet prema životinjama općenito.

King, Lina i Mimi jesu veoma različiti po većini svojih karakteristika, no oni kroz priču ipak nalaze zajedništvo bez obzira na te razlike što je poruka koju bismo svi trebali imati na umu kada smo u interakciji s ljudima različitim od nas, a svojim primjerom pokazujemo i djeci primjerom da je ljudskost zapravo spremnost na zajedništvo na ovaj ili onaj način te da tako možemo prebroditi mnogo više nego da pokušavamo sami.

Uz sve navedeno rezultati pokazuju kako je ova slikovnica uspjela u tome za što je i osmišljena, a to je na zabavan način educirati djecu, pa čak u nekim slučajevima i roditelje te da alternativni mediji edukacije svakako imaju mjesto u učenju djece, a zasigurno će to mjesto u budućnosti postati još važnije te se iskreno nadamo da će to mjesto moći popuniti i neka od slikovnica iz ovog budućeg serijala.

6. Literatura

- [1] Cruz, Catarina Maria Neto da, and Ana Breda. "Children's Literature: A Contribution to the Emergence of Science in the Early Years." *International Journal on Social and Education Sciences*, 6(1), veljača 2024, str 1-19.
- [2] Binford, Lewis R.: "Human ancestors: Changing views of their behavior." *Journal of Anthropological Archaeology*, Volume 4, Issue 4, prosinac 1985., str. 292-327.
- [3] Dediu, Dan, and Stephen C. Levinson. "On the antiquity of language: The reinterpretation of Neandertal linguistic capacities and its consequences." *Frontiers in Psychology*, 4(397), srpanj 2013.
- [4] Brajković, Dejana, Jadranka Mauch Lenardić, and Preston Miracle. "The Upper Pleistocene Refugium in Croatia." In *XVII INQUA Congress: The Tropics: Heat Engine of the Quaternary*, siječanj 2007. *Quaternary International*, prilog 167/168.
- [5] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/pleistocen>, dostupno 29. 4. 2023.
- [6] Carotenuto, F., Di Febbraro, M., Melchionna, M., Mondanaro, A., Castiglione, S., Serio, C., Rook, L., Loy, A., Lima-Ribeiro, M.S., Diniz-Filho, J.A.F., and P. Raia. "The well-behaved killer: Late Pleistocene humans in Eurasia were significantly associated with living megafauna only." *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, broj 500, 1, lipanj 2018, str. 24-32.
- [7] Walker, J., Clinnick, D., and M. White. "We Are Not Alone: William King and the Naming of the Neanderthals." *American Anthropologist*, broj 123(316), listopad 2021.
- [8] <https://www.britannica.com/topic/Homo-sapiens>, dostupno 18. 10. 2023.
- [9] <https://www.britannica.com/animal/cave-bear>, dostupno 9. 12. 2023.
- [10] Cohen, M. Michael. "The New Perspectives on the Face+." In *Orthognathic Surgery*, edited by Jeffrey C. Posnick, 1-17. W.B. Saunders, Philadelphia 2014. ISBN 9781455726981.
- [11] Kurten, B. *Pleistocene Mammals of Europe.*, New York 2017.
- [12] Uršič, Matjaž. "Morphometrical features of the cave bear and brown bear head skeleton: a comparative study." *Slovenian Veterinary Research* 59 (2), lipanj 2022
- [13] <https://www.britannica.com/animal/woolly-rhinoceros>, dostupno 14.12.2023.
- [14] <https://wildwoodsurvival.com/survival/shelter/cave/index.html>, dostupno 15.02.2024.
- [15] Domingo, I., and A. Chieli. "Characterizing the pigments and paints of prehistoric artists." *Archaeol Anthropol Sci* 13, 196 (2021).
- [16] Parkinson, Jean, and Ralph Adendorff. "Science books for children as a preparation for textbook literacy." *Discourse Studies*, 7(2), svibanj 2005, str. 213-236.
- [17] Weckler, J.E. "The Relationships between Neanderthal Man and Homo sapiens." *American Anthropologist*, broj 56(6) (1984): str.1003-1025.

Popis slika

Slika 2-1 Usporedba neandertalca (lijevo) i sapiensa (desno) uz lubanje članova tih dviju vrsta

Izvor: <https://www.nhm.ac.uk/discover/are-neanderthals-same-species-as-us.html>,
Natural History Museum, London, pristupljeno: rujan 2024.

Slika 2-2 Špiljski crtež mamuta – Rouffignac

Izvor: <https://www.bradshawfoundation.com/france/rouffignac/index.php>, Bradshaw
Foundation, pristupljeno: rujan 2024.....16

Slika 2-3 Špiljski crtež nosoroga – Rouffignac

Izvor: <https://www.bradshawfoundation.com/france/rouffignac/index.php>, Bradshaw
Foundation, pristupljeno: rujan 2024.....17

Slika 2-4 Usporedba stilova ilustracije - Vilko Gliha Selan (lijevo) Eric Carle (desno)

Izvor: Google slike, pristupljeno: rujan 2024.....20

Slika 2-5 Konceptni crteži neandertalaca i Kinga, Izvor: vlastoručni rad.....23

Slika 2-6 Finalni digitalni dizajn Kinga Izvor: vlastoručni rad.....23

Slika 2-7 Konceptni digitalni crteži Line Izvor: vlastoručni rad.....24

Slika 2-8 Finalni dizajn Line Izvor: vlastoručni rad.....24

Slika 2-9 Konceptni digitalni crtež Mimi i odraslog špiljskog medvjeda Izvor: vlastoručni rad..24

Slika 2-10 Ursus spelaeus (lijevo) Ursus arctos s mladuncima (desno)

Izvor: <https://www.britannica.com/animal/cave-bear>, Encyclopedia Britannica,
pristupljeno: rujan 2024 i [https://zastita-priode.hr/zasticena-prioda/vrste-i-stanista/smedi-
medvjed/](https://zastita-priode.hr/zasticena-priroda/vrste-i-stanista/smedi-medvjed/), Zaštita-priode.hr, pristupljeno: rujan 2024.....25

Slika 2-11 Prethodno spomenute stranice u slikovnici koje prikazuju hominidno i medvjede

druženje Izvor: vlastoručni rad.....25

Slika 2-12 Umjetnička vizualizacija vunastog mamuta u usporedbi sa fotografijom afričkog slona

Izvor: <https://www.britannica.com/animal/woolly-mammoth>, Encyclopedia Britannica,
pristupljeno: rujan 2024 i <https://www.livescience.com/27320-elephants.html>, Live
science, pristupljeno: rujan 2024.....26

Slika 2-13 Konceptualni digitalni crteži mamuta Izvor: vlastoručni rad.....26

Slika 2-14 Afrički nosorog (*Diceros bicornis*) i vunasti nosorog (*Coelodonta antiquitatis*)

Izvor: Google slike i <https://www.livescience.com/27320-elephants.html>, Encyclopedia
Britannica, pristupljeno: rujan 2024.....27

Slika 2-15 Konceptualni digitalni crteži vunastog nosoroga Izvor: vlastoručni rad.....27

Slika 2-16 Jedna od prvih skica, predstavlja ilustraciju na početku slikovnice

Izvor: vlastoručni rad.....28

Slika 2-17 Digitalna skica špiljske scene Izvor: vlastoručni rad	29
Slika 2-18 Vrlo rana skica scene s mamutima Izvor: vlastoručni rad	30
Slika 2-19 Skica Scene s nosorogom, zbunjenost Kinga i Line Izvor: vlastoručni rad.....	30
Slika 2-20 Skice ribolovne scene Izvor: vlastoručni rad	31
Slika 2-21 Skice šeste scene Izvor: vlastoručni rad.....	32
Slika 2-22 Špilja ruku, Argentina (lijevo), crtež bizona iz špilje Altamira, Španjolska (desno) Izvor: https://whc.unesco.org/en/list/936/ , Unesco, pristupljeno: rujan 2024 i https://www.actualidadviajes.com/hr/špilje-Altamire/ , ActualidadViajes, pristupljeno: rujan 2024.....	33
Slika 2-23 Skica finalne scene Izvor: vlastoručni rad	33
Slika 2-24 Konceptne skice špiljskog lava Izvor: vlastoručni rad.....	34
Slika 3-1 Izgled prijeloma unutar Adobe InDesign softvera na mom osobnom laptopu Izvor: vlastoručni rad.....	36

NAŠE PLEME

NATALIJA SUDAR

LUKA BREZARIĆ

NAŠE PLEME

NATALIJA SUDAR
LUKA BREZARIĆ

King je oduvijek volio putovati. Kad je bio dječak, napustio je svoje pleme i krenuo tražiti svoje mjesto pod zvijezdama. U njegovom plemenu to je bilo normalno. Kad dječaci nauče kako napraviti alat od kamena, krenu na put. King je prošao kroz velike pustinje i guste šume. Upoznao je puno prijatelja koji su ga svačemu naučili. Najviše mu se sviđjelo kad su udarali kamen o kamen i napravili svjetlo – vatru.

Godinama je putovao i učio dok jednog dana nije vidio veliki crni oblak. Prijatelj iz zadnjeg plemena rekao mu je da su ti oblaci opasni jer znače da dolazi oluja. King nije razumio zašto su tako strašni, sve dok nije vidio munje kako udaraju u brda. Brzo je pronašao špilju i sakrio se unutra. Bilo je hladno i vlažno jer je bila jesen, ali King je pronašao suhi panj i zapalio vatru.

Dok je sjedio uz vatru, razmišljao je o svom životu. Imao je dugu bijelu bradu, a sjećao se kao da je jučer bio dječak koji se igrao sa svojim prijateljima. Dok su grančice u vatri pucketale, King je ugledao nešto veliko i smeđe skrupčano blizu njega. Bio je to špiljski medvjed! Srce mu je snažno zalupalo – vani je bila oluja, a unutra strašni medvjed. Ali onda je King primijetio nešto čudno. Uz medvjeda je bila mala djevojčica. Izgledala je krhko poput štapića. Kad je King pogledao bolje, djevojčica je otvorila oči.

“Ugh!” rekao je King. “Tko si ti?”

Djevojčica se uplašila, a medvjed se probudio. Nastala je strka. Iako je medvjed bio još mladunče, bio je velik. King je ispustio grančicu, i sve je postalo mračno. Odjednom se špilja obasjala munjama.

“Tko si ti? Odlazi iz moje špilje!” povika King.

“Ali ja sam prva došla, a vani je kiša... kuda da idem?” odgovorila je djevojčica.

“Ne znam! Ali nije mi svejedno što imaš medvjeda sa sobom!” odgovori King.

“Ali on je moj prijatelj. Izgubljen je, kao i ja,” tužno reče djevojčica. King se malo smirio. “Kako se zoveš?” upita. “Ja sam Lina, a ovo je Mimi. Kako si ga ti nazvao?” “Špiljski medvjed, jer to on i jest,” odgovori King. “Nisam znala. Trebam li se bojati?” upita Lina. “Ponekad mogu biti opasni, ali čini se da je tvoj Mimi još mlad,” reče King. “Možete ostati ovdje, ali kako ste uopće završili ovdje?” Lina mu ispriča kako je lovila ribu sa svojim plemenom kada su naišli na krdo špiljskih medvjeda. Nakon borbe, ostala je sama s Mimi, i od tada su nerazdvojni. Danima su kiša i oluja trajali, a Lina i Mimi su postali Kingovi prijatelji. Kad je sunce napokon izašlo, King je pozvao Linu i Mimi da mu se pridruže na njegovim putovanjima.

Lina, King i Mimi sjedili su na brdu i jeli crvene bobice. Lina je iznenada u daljini ugledala puno životinja kako idu u istom smjeru.

Bile su velike, dlakave i imale su duge nosove.

“Što su te životinje?” upita Lina.

“To su mamuti,” odgovori King. “Veliki vuneni mamuti. Oni sada migriraju – to znači da traže novo mjesto za život. Vidiš one manje? To su mladunci. A one duge, bijele stvari na njihovim glavama su kljove. Mogu biti jako opasne.”

“Kako su zanimljivi!” oduševljeno povika Lina.

“Da, ali bolje da im se ne približavamo,” reče King.

Dok su gledali mamute, Lina primijeti nešto s jednom kljovom.

“King, što je ono s jednom kljovom?” upita.

“To je vunasti nosorog. Ali to nije kljova, nego rog.”

Vidiš, ima jedan veliki i jedan manji rog.”

“Stvarno!” ushićeno reče Lina.

King objasni Lini kako su mamuti i nosorozi biljojedi, što znači da jedu biljke. Pokazao joj je svoju halju i rekao da je napravljena od kože nosoroga. Lina je sretno pogledala svoju haljinu, koja je bila od mamutove kože. Naslonila se na Mimi i ubrzo zaspala. Jednog dana, dok su King, Lina i Mimi lovili ribu, Lina se sjetila svog doma i plemena. Iako nije uspijevala uloviti ribu, bila je sretna. King i ona zapalili su vatru i ručali, dok je Mimi lutala uokolo.

King je Lini pričao o špiljskim medvjedima i zašto je mislio da su opasni. "Naša Mimi je mladunče špiljskog medvjeda," reče King. "Iako je umiljata, trebali bismo biti oprezni."
"Ako je ona dobra, zašto bismo se brinuli?" upita Lina.
"Zato što bi joj bilo bolje s njenom vrstom, da uči od njih," odgovori King.
"Ne bih htjela da ode," tužno reče Lina i zagrlila Kinga. King je uzvratilo zagrljaj i tiho rekao: "Polako, sve će biti u redu."

Nakon dugog putovanja, King, Lina i Mimi pronašli su veliku špilju. King je objasnio Lini kako je najbolja špilja ona koja je skrivena i blizu rijeke. Dok su razgledavali špilju, King je izvadio dva smotuljka od kože. U jednom je bio crveni prah, a u drugom spaljena kost. King joj pokaže crveni prah. "Ovo je pigment. S njim možemo crtati na zidovima."

"A zašto je kost tako crna?" upita Lina.

"Jer je spaljena u vatri. Koristim ju za crtanje tankih linija," objasni King. King je nacrtao crvenom bojom liniju na zidu, a zatim uzeo kost i povukao tanke crte. Lina je začuđeno gledala u crteže na zidu.

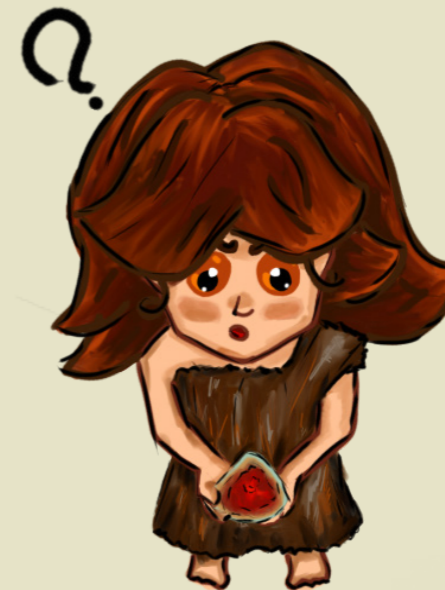
Bilo je puno priča – o migracijama, lovu, i njihovim avanturama.

"Dođi, Lina," reče King i pruži joj školjku s crvenim pigmentom.

"Ali ja ne znam crtati kao ti," bojažljivo reče Lina.

"Ne brini, naučit ćeš. Samo stavi ruku u pigment i pritisni na zid, kao ja."

Lina poslušala Kinga i stavi ruku na zid. Pogledala je rezultat i vidjela crteže Kinga, sebe i Mimi. Osmjehnula se. Znala je da je pronašla svoje pleme.

Ova slikovnica nastala je kao završni rad za preddiplomski studij
Medijskog dizajna
na Sveučilištu Sjever u Koprivnici

Mentor: doc.art. Antun Franović
Tekst napisala: Natalija Sudar
Ilustrirao i grafički uredio: Luka Brezarić

Sveučilište Sjever
Kolovoz 2024.

